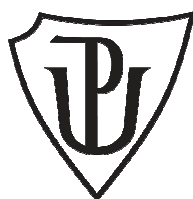

Univerzita Palackého v Olomouci

Fakulta Zdravotnických věd

Ústav porodní asistence

Mít nebo nemít děti?

Bakalářská práce

Olomouc 2010

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Ivana Olecká

Vypracovala:

Lenka Kolářová

Anotace

Bakalářská práce

Název práce v češtině: Mít nebo nemít děti?

Název práce v angličtině: To have or not to have children?

Datum zadání práce: 2010-01-06

Datum odevzdání práce: 2010-05-05

Vysoká škola, fakulta, ústav: Univerzita Palackého v Olomouci
Fakulta zdravotnických věd
Ústav porodní asistence

Autor práce: Kolářová Lenka

Vedoucí práce: Mgr. Ivana Olecká

Oponent práce: Mgr. Ivana Olecká

Abstrakt v ČJ:

Cílem této bakalářské práce bylo zjistit, jaké hodnoty současná společnost preferuje a jaké místo zaujímá dítě v životě člověka. Práce se zabývá otázkami proč mít děti, jaký význam má rodina, ale také proč lidé nemají a nechtějí děti. Snaží se rozebrat oba úhly pohledu a seznámit čtenáře s tímto sociologickým a zároveň psychologickým tématem.

Výzkumná část byla zpracována pomocí dotazníkového šetření na středních školách. Šetření má ukázat jaká očekávání do budoucna a názory na rodinu mají mladiství.

Klíčová slova v ČJ:

Význam rodiny, hodnoty společnosti, dítě, bezdětnost, výzkum.

Abstrakt v AJ:

This bachelor work aims at finding out what sort of qualities are preferred by our present society and what a child to a man's life means. The work is concentrated on the question about having and not having children, about the whole meaning of family nowadays, why some people don't have and don't want to have children. Both angles of view are analysed, the sociological and psychological sides of it are shown to the reader. The research was compiled with the help of questionnaire survey at high schools and its target is to show expectations for future of our young people and their opinions, too.

Key expressions:

Meaning of family, qualities of society, child, childless relationship, research.

Místo zpracování: Olomouc

Rozsah: 58 stran, 1 příloha

Místo uložení: Univerzita Palackého v Olomouci, Fakulta Zdravotnických věd, Ústav porodní asistence, archív

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a veškerý zdroj informací, který jsem použila je uvedený v seznamu literatury.

Dne:
.....

Chtěla bych velmi poděkovat své vedoucí bakalářské práce Mgr. Ivaně Olecké za cenné rady, trpělivost a mnoho přínosných informací nejen pro vypracování této bakalářské práce, ale i pro život.

Také bych ráda poděkovala panu primáři MUDr. Miroslavu Vaňkovi za odborné konzultace a především svým skvělým rodičům, bez jejichž podpory bych tuto práci nenapsala.

Obsah

Úvod	7
TEORETICKÁ ČÁST.....	8
1 PROČ MÍT DĚTI.....	8
1.2 Rodičovství	8
1.3 Dítě jako hodnota.....	16
2 PROČ NEMÍT DĚTI	21
2.1 Dobrovolná bezdětnost	21
2.2 Nedobrovolná bezdětnost	26
PRATICKÁ ČÁST	29
3 VÝZKUMNÉ CÍLE.....	29
3.1 Cíle.....	29
3.2 Metodika výzkumného šetření.....	29
3.2.1 Užitá metoda	29
3.2.2 Organizace šetření.....	29
3.2.3 Zpracování dat	30
3.3 Charakteristika výzkumného šetření.....	30
3.4 Interpretace výsledků	31
4 DISKUZE	47
ZÁVĚR	51
LITERATURA A PRAMENY	52
ZDROJE Z INTERNETU.....	54
SEZNAM TABULEK	56
SEZNAM GRAFŮ	57
PŘÍLOHY	58

Úvod

Různé pohledy, otázky a názory na současné porodnictví mne přiměly pohlédnout na tuto skutečnost pod povrch a rozebrat ji. Než se totiž lidé dostanou do porodnice, musí učinit jedno životní rozhodnutí, a to zplodit dítě. Všechny okolnosti a momenty ovlivňující toto rozhodnutí hrají u člověka významnou roli.

Tato práce seznamuje čtenáře se sociologií rodiny. Je rozdělená na dvě podstatné části, které ukazují dva opačné úhly pohledu na současnou rodinu. První část nazvaná *Proč mít děti* vyzdvihuje hodnoty rodičovství a mateřství a seznamuje s podstatou lidské reprodukce. Také se snaží vystihnout význam dítěte pro „dnešního“ člověka. Ve druhé části nazvané *Proč nemít děti* se práce zabývá dobrovolnou a nedobrovolnou bezdětností a jejich paradoxy. Existují lidé, kteří chtějí mít děti, ale nemohou je mít a na druhou stranu dnes přibývá jedinců, kteří odmítají rodičovství, děti by mít mohli, ale dávají na základě svých hodnotových preferencí přednost jiným věcem. Ukazuje se, jak silný význam přináší děti ve společnosti a proto je lidé plodí, ale naopak je nedobrovolně nemohou mít a nebo je dobrovolně odmítají.

Praktická část zabývající se výzkumným šetřením reálně odhaluje hodnotové preference mladých studentů z gymnázia, učiliště a středních odborných škol. Jsou rozebírány jednotlivé otázky z dotazníkového šetření, na které studenti odpovídali a následně statisticky zpracovány odpovědi. Výzkum má ukázat rozdíly jednak mezi pohlavím, ale také v dosaženém vzdělání. Mladí lidé mají dnes velmi otevřené možnosti seberealizace a je zajímavé zjistit jaké hodnoty preferují a proč tomu tak je.

TEORETICKÁ ČÁST

1 PROČ MÍT DĚTI

1.2 Rodičovství

„Rodiče nemají právo kazit dětem život! Ale ani děti nemají právo kazit život rodičům!“ (PhDr. Anna Smržová, psycholožka Sociodiagnostického ústavu v Praze, Matějček, Dytrych 1997, str.7)

Rodina se ve společnosti považuje za základ a pro lidstvo je biologicky významná. V naší společnosti převládá tzv. **párová monogamická rodina**, to znamená, že rodinu tvoří pár složený z muže a ženy a dále jejich děti. V realitě každá pátá rodina žije podle tohoto modelu (srov. Možný 1990, str. 20). K funkcím rodiny patří předávání dovedností, vzájemná podpora, učení hodnot a sexuálních rolí atd. Podle Matouška je biologická odlišnost ženského a mužského pohlaví podmínkou pro funkci rodiny. Důležitým předpokladem je, že se oba rovnocenně doplňují ve výchově (srov. Matoušek 2003, str. 15). Základním stavebním kamenem současné rodiny jsou vztahy. Oddělování soukromého života od veřejného, sdílení intimity a autonomie vypovídá o významu rodiny. Také se klade důraz spíše na duchovno, než na materialismus. To členy rodiny spojuje (srov. Singly 1999, str. 14).

K funkci rodiny neodmyslitelně patří rodičovská role. Jednou z vnějších stimulů jsou zkušenosti a prožitky z dětství, jenž nás ovlivňují v rozhodování založit si vlastní rodinu. Model výchovy vlastních rodičů je významným faktorem a může být vzorovým příkladem. Naopak negativní zkušenosti z dětství mohou vyvolat nežádoucí postoj k rodičovství nebo také motivaci k nápravě špatných zážitků. Mezi vnitřní potřeby k rodičovské roli patří pud neboli biologická potřeba zachování rodu. Je založena na psychice člověka. Ne u všech jedinců je stejná a stejně silná. Jsou jedinci, kteří nechtějí plodit děti, protože tuto potřebu buď nemají, nebo jen ve velmi malé míře. Dále tato role poskytuje nové zkušenosti, prožitky a také citové vazby. Dítě přijímá a vrací city, které mu rodiče dávají. *„Rodičovství je výzva, zdroj podnětů, dává lidem příležitost poznávat sebe i druhého tak, jak by to bez dítěte nebylo možné“* (Sobotková 2007, str. 158). Také může přinášet pocity seberealizace.

Ve srovnání s jinými rolemi dospělého jedince je tato role nevratná. Jedinec se stává rodičem navždy (srov. Vágnerová 2000, str. 108 an).

Každá životní etapa přináší člověku určitou roli, se kterou se ztotožňuje. Stejně tak, jak se člověk stává rodičem, v životě přijímá i roli **prarodiče**. Je to krásná, příjemná a jedinečná rodinná pozice, která dovoluje člověku vrátit se do dětství, obohacuje nejen o další zkušenosti, ale i krásné chvíle strávené s rodinou. Je součástí identity každého člověka. Role prarodiče je projevem **generativity**. Utvrzuje v normálnost rodiny. Vnouče dává stárnoucímu jedinci sociální status prarodiče. Uspokojuje psychickou potřebu, která je ve věku stárnoucího člověka velice důležitá a vnímá prarodiče jinak, než svého rodiče. Prarodič poskytuje jiné sociální zkušenosti, učí jiným hodnotám, má potřebu vnoučata rozmazlovat. Tato potřeba citového vztahu a projevu lásky je vnoučaty bezprostředně opětována. Mezi další klady patří předání různých svých zkušeností a dovedností vnoučeti, které to ochotně přijímá. Všechny tyto a mnohé další zkušenosti a prožívání s vnoučaty starého člověka udržují v blízkém kontaktu s rodinou. Mnoho těchto podnětů nejen ze strany svých dětí, ale především svých vnoučat poskytuje stárnoucímu člověku důstojné a často radostné stáří. Význam role prarodiče v rodině poskytuje potřebu seberealizace (srov. Vágnerová 2000, str. 299 an). Dana Sýkorová ve své práci uvádí: „*Vazby s dospělými dětmi a vnoučaty se stávají rozhodujícím zdrojem emocionální satisfakce a článkem spojujícím se světem*“ (Sýkorová 1996, str. 65). Většina starých lidí se raději obrací o pomoc na svou rodinu, nežli se uchýlovat do nějakého sociálního zařízení (srov. Sýkorová 1996, str. 65). Matějček a Dytrych uvádí, že je pro starého člověka důležitá otevřená budoucnost. Je to jedna ze základních psychických potřeb a člověk se zdravě vyvíjí. Uzavřená budoucnost může znamenat pocity beznaděje. „*Pro stárnoucího člověka je únik z této beznaděje v tom, že tu něco po něm zůstává*“ (Matějček, Dytrych 1997, str. 19). A to něco jsou vnoučata (srov. Matějček, Dytrych, 1997, str. 19 an).

Generativita – z latinského slova Genero – plodím, tvořím, je základní postoj, životní poloha v dospělém věku. Být generativní – z podstaty své bytosti plodit a starat se o to, co jsme zplodili, jde o rodičovství v širokém psychologickém až filozofickém smyslu (srov. Říčan 2004, str. 258).

Moderní doba přináší i nové postoje k rodičovské roli. Nejen, že se dnes rodí méně dětí do bohatých rodin, ale i partnerům s vysokým společenským statusem a vysokým vzděláním. U lidí s nižším vzděláním nebo společenským statusem (existují výjimky) většinou pozorujeme více dětí v rodině. Vysvětlením může být fakt, že děti jsou pro ně životním posláním a více kladou důraz na rodinné hodnoty (srov. Mareš 2002, str. 156). Podle statistik přibývá párů, které se v pozdějším věku rozhodly být rodiči. Mohly je k tomu vést různé důvody. Mohou to být důvody dobrovolné, které ženu vedou k odkladu. Mezi ně patří vzdělání, kariéra, cestování, budování partnerského vztahu a mnoho dalších individuálních hodnot. K těm nedobrovolným důvodům řadíme příčiny na biologickém podkladě, tedy poruchy plodnosti, které se týkají většinou obou partnerů. V období let 1993 až 2005 vzrostl průměrný věk ženy při narození prvního dítěte na 28,6 let, tedy o 3,6 roku (srov. www.czso.cz cit. 12. února 2010). Za pádný důvod **pozdního mateřství** můžeme považovat skutečnost, že ženy jsou zralejší, životem ořejejší a konečně připravené prožít mateřství. Jsou psychicky i sociálně vyzrálé, což většinou mladým rodičům chybí. „*Je výzkumně doloženo, že ženy v období střední dospělosti mají obecně větší sebedůvěru, sebejistotu, narůstá pocit kontroly a autonomie. Jistá emoční zralost je pozitivním faktorem v přístupu k dítěti*“ (Sobotková 2007, str. 160). Navíc mladé matky mnohdy řeší dilema mezi dítětem a profesním růstem a snaží se obě tyto možnosti zkombinovat. Starší matky, které věnovaly své nejplodnější období kariéře se rozhodly, že už je čas na to, mít dítě a prožít mateřství. Současné možnosti umožňují mladým lidem se rozhodnout dobrovolně a svobodně. Z dob minulého režimu byla zažitá ideologie mladého a brzkého rodičovství (srov. Honzák 2009, str. 32 an).

Ze statistických dat můžeme vypočítat určité rozdíly ve významu rodiny před rokem 1989. Sledovanou plodnost bychom mohli rozdělit do dvou stěžejních období. V prvním období datovaném do začátku 90. let se plodnost držela na stabilní úrovni prosté reprodukce. Po válce byla nízká bezdětnost, nízký počet narozených dětí mimo manželství a dřívejší zakládání rodiny díky nově zavedené ideologii rodinné politiky.

1.7. 1968 se zavedly dávky v mateřství, zavedly se přídavky na děti a zvýšila se částka porodného na 1000 Kčs. V roce 1971 se porodné zvýšilo na 2000 Kčs. V roce 1973 se zavedly státní půjčky mladým manželům se státním příspěvkem formou odpisů po dožití se prvních narozenin dítěte, a to ve výši 2000 Kčs u prvního a 4000 Kčs u každého dalšího dítěte.

Od vzniku samostatné České republiky (1.1.1993), kdy je toto období považované za druhé důležité období plodnosti, došlo k demografickým změnám, které se přisuzují novým socioekonomickým podmínkám, větším možnostem vzdělání a profesního růstu, ale především vlastní seberealizaci. To vše mělo za následek sníženou plodnost, zvýšil se počet mimomanželských dětí a v neposlední řadě roste věk matek s narozením prvního potomka (srov. Rychtaříková, Kuchařová 2008, str. 14 an).

Tabulka 1. Data shromážděna za posledních pět let

Rok	Počet živě narozených dětí	Počet dětí na jednu ženu	Počet dětí mimo manželství	Rozvodovost	Sňatečnost	Potraty/ interupce
2005	102,2 tisíc	1,28 dítěte	32,4 tisíc	31,3 tisíc	Cca 50 tisíc	13,4tis./26,6tis.
2006	105,8 tisíc	1,33 dítěte	35,2 tisíc	31,4 tisíc	52,9 tisíc	13,3tis./25,4tis.
2007	114,6 tisíc	1,44 dítěte	39,5 tisíc	31,1 tisíc	57,2 tisíc	14,1tis./25,4tis.
2008	119,6 tisíc	1,50 dítěte	43,5 tisíc	31,3 tisíc	52,5 tisíc	15,7tis./25,7tis.
2009	118,3 tisíc	1,49 dítěte	46,0 tisíc	29,1 tisíc	47,9 tisíc	15,9tis./24,6tis.

(Zdroj: www.czso.cz, cit. 12. února 2010)

Vzestup plodnosti (194 215 tisíc živě narozených dětí), který statistika zaznamenala v 70. letech by měl být stejný, ne-li vyšší právě v letech 90. . Bohužel tomu tak není. Od roku 1990 porodnost v české populaci začala klesat s celkovým počtem 130-ti tisíc živě narozených dětí. Ještě v roce 1993 byly zaznamenané hodnoty 121 tisíc živě narozených dětí. Poté naměřené statistické údaje rapidně klesaly. Kritická čísla zaznamenal rok 1999 s počtem 89 tisíc živě narozených dětí (srov. www.czso.cz, cit. 12. února 2010).

Klesá jak porodnost, tak i **sňatečnost**, která je stejně tak významná. K důležitým mezníkům patří doba 70. let. Vznikaly tzv. **novomanželské půjčky**, které byly pro mladé manžele výhodné. Půjčka garantovaná státem do maximální výše 30-ti tisíc korun československých byla poskytována lidem s příjmem pod 5000 Kčs čistého měsíčně. Navíc roční úrok činil 1%. Zhruba 75% rodin, které splňovaly podmínky, této půjčky využilo. V polovině 90. let se tyto půjčky přestaly vyplácet a sňatečnost poté začala klesat. Ubývá prvních sňatků, naopak manželství uzavírají starší lidé, kteří už děti mají. Začínají se prosazovat nové formy soužití,

než jen manželská instituce. Dnes už není výjimkou, že narození potomka není důvodem k uzavření sňatku. Mezi nový fenomén se řadí i **LAT** (living apart together) čili oddělená soužití. Naopak **rozvodovost** oproti ostatním demografickým ukazatelům byla minimálně ovlivněna společenskými nebo ekonomickými a sociálními změnami. „V České republice se od konce 80. let rozvádí zhruba 30 tisíc manželství ročně – a to bez ohledu na změny ve věku novomanželů, velikosti rodin a dokonce i změny v legislativě, která v roce 1999 rozvod ztížila“ (Fialová 2005, str. 13). Statistiky také sledují intenzitu rozvodovosti podle vzdělání. Lidé se základním vzděláním se rozváděli nejvíce. Naopak čím vyšší vzdělání, tím méně rozvodů. A to jak u žen, tak u mužů (srov. Rychtaříková, Kuchařová 2008, str. 27 an).

Význam mateřství

Současná doba je plná diskuzí o mateřství. Ať už jsou to časopisy, masová media nebo internet. Názory i fakta odborníků se kolikrát rozcházejí a dnešní rodiče, zvláště žena si musí najít, co je správné a jak se orientovat v tom množství informací. Společností nastavená úroveň očekávání tzv. **dobrého mateřství a dobrého otcovství** může být pro nezkušené rodiče frustrující. Změny, které nastávají v průběhu doby ve strukturálním uspořádání rodiny vzbuzují v mladých lidech nejistotu. V tradičních společnostech je mateřství považováno za celoživotní poslání ženy. V dnešní kultuře má úplně jiný smysl a význam. Je pro ženu určitou životní etapou, která až skončí přijde etapa jiná, například pracovní kariéry (srov. Šed'ová 2003, str. 13).

Mateřství může přinášet nové možnosti ve vztahu s partnerem, manželka má novou roli matky a z manžela se stává otec jejího dítěte. Přináší i nová přátelství, například s jinými matkami. Pro některé matky znamená osobní rozvoj, sebepoznání, ale také přináší smysluplnost života. Dokonce někteří rodiče uvádí i fakt, že prostřednictvím dětí přesahuje jejich rod do budoucnosti (srov. Sobotková 2007, str. 158). Mateřství v sobě skrývá jedinečnost okamžiku mezi matkou a dítětem. Samotný význam v sobě nese tělesná blízkost s dítětem a něha v podobě kojení, mazlení a konejšení (srov. Říčan 2004, str. 262). „Pro dobrý rozvoj mateřského chování je velmi důležitý průběh poporodního období“ (Vágnerová 2007, str. 127). Existuje mnoho žen, které po porodu dítěte necítily téměř nic a měly obavy,

že si s dítětem nevytvoří vztah. Tyto emoce se přisuzují velkému vyčerpání z porodu a porodním bolestem. Postupem času se vztah mezi matkou a dítětem formuje. Také se zdůrazňuje raný kontakt i v podobě kojení. Význam kojení vidí odborníci nejen jako možnost rychlejšího zavinování dělohy, ale hlavně vzniká silné pouto mezi matkou a dítětem. V době 18. století v Evropě nebyl kojení kladen takový důraz jako je tomu dnes. Matky své děti nejen že nekojily, ale už několik hodin po porodu bylo dítě předáno do péče tzv. **kojným**. Ženy totiž kojení odmítaly a to z mnoha různých důvodů. Jako argumenty uváděly, že kojení deformuje prsa a ubírá ženám na kráse a zdraví. Celkově braly matky své dítě jako překážku a to nejen v manželském, ale i ve společenském životě. Mateřská láska neměla tehdy ani mravní, ale ani společenskou hodnotu a proto význam dítěte oproti současnosti nemá srovnání. Tou dnešní hodnotou se stává nevyčísitelné emocionální uspokojení (srov. Badinter 1998, str. 42 an).

Pavel Říčan klade důraz na psychické vyvržení každé ženy, která se chce stát matkou. Pokud u ní došlo k nějakému problému v její předcházející vývojové fázi, může se neblahá zkušenost negativně odrazit v této životní etapě (srov. Říčan 2004, str. 262). Jak píše Elizabeth Badinterová „*Materstvo je však zložitá skúsenosť, ktorá vyvoláva protichodné pocity*“ (Badinter 1998, str. 185). Může v ženě vyvolat kladné emocionální prožitky, které jsou doprovázeny při kojení, přebalování, mazlení se s dítětem nebo naopak způsobit negativní emoce. Přesně tak autorka uvádí: „*je s ním jedno telo, jedna duša , tvorí s ním jeden celok*“ (Badinter 1998, str. 186).

Mateřství můžeme pojmout jako projev ženské identity, která je tzv. **vysoce teoreticky ceněná**, ale v současné společnosti je spíše znevýhodněním, zejména u matek s více dětmi. Na jedné straně poskytuje uspokojení, na druhé straně představuje pro ženu obrovskou zátěž. Proto je velmi důležitá role otce. Vztah mezi otcem a dítětem se rozvíjí pomaleji, neboť se na tuto roli hormonálně nepřipravoval, jak tomu je u ženy v těhotenství. Mužská osobnost se mění sekundárně, až podle potřeb partnerky v závislosti na dítěti. Přijetí a ztotožnění se s rolí otce je pro mnoho mužů tím nejtěžším úkolem v dospělosti. Od matky se mnohdy očekává, že bude mateřstvím naplněná natolik, že nebude muset hledat jiná uspokojení (např. práci). „*Stereotypní představa šťastné a vyrovnané matky, která všechny povinnosti snadno zvládne, zbytečně redukuje uspokojení z mateřství, protože to nikdy nemůže být jen zdrojem radosti*“ (Vágnerová 2000, str. 128). Tlak okolí na dokonalost

může být až frustrující. Jestliže matka přistupuje k mateřství stejně jako ke kariéře, péče o dítě nezvládá na rozdíl od matky, která se k dítěti chová instinktivně. (srov. Vágnerová 2000, str. 128 an).

Abychom pochopili smysl rodičovství a mateřství je důležité si uvést **podstatu reprodukce**. Proč si lidé vlastně pořizují děti a co je k tomu vede? Tyto první myšlenky, než dojde ke zplození, mají svůj důvod. Matt Ridley seznamuje čtenáře ve své knize Červená královna o původu sexuality. Lidé mají sex kvůli dětem, neboť jeho prostřednictvím se děti mohou родit. Každé pohlaví, mužské i ženské, má svou lidskou přirozenost, v jehož důsledku je i určité poslání. „*Důsledkem sexuality je, že každý dnes žijící jedinec je potenciálním zdrojem genů pro vaše potomky*“ (srov. Ridley 2007, str. 13 an). Při rozmnožování dochází ke smíšení genů, kdy vzniká úplně nová kombinace genů, tzv. „*zdroj individuální variability*“ (Weismann, Ridley 2007, str. 31).

A geneticky je daná i predispozice k tomu, abychom se mohli množit. Jednak na základě „*altruismu vůči příbuzným*“ nebo-li plodíme určitý počet dětí, v jejichž péči nám pomáhají i příbuzní, čímž se maximalizuje možnost přežití potomků a na základě „*silného nutkání vyhledávat sexuální partnery*“. Je důležité zdůraznit, že samotný biologický podklad k reprodukci není možný. Roli hraje i racionální přístup, v jehož důsledku pak existují země, kde je velmi nízká porodnost (srov. Pakosta 2009, str. 3). Musíme si také uvědomit důležitý fakt, že člověk se množí za předpokladu přítomnosti zdrojů jako je potrava, podmínky prostředí apod. Jeho rozmnožování tedy závisí nejen na něm samotném, ale i na podmínkách, které rozhodují pro přežití jeho potomstva (srov. Rabušic 2001, str. 27).

Existuje však i jiný stejně opodstatněný názor na reprodukci. Sociální tlak a normy, které ovlivňují člověka. Do roku 1760 bylo dítě pro společnost nevýznamné možná proto, že nebylo přijímáno ani jako osobnost, ani jako nenahraditelná bytost. Důkazem byla mateřská lhostejnost. Koncem 18. století ovšem přišel převrat v myšlení a dítě jako lidská bytost dostalo ve společnosti nový význam. Nejen, že důvodem bylo vychovat slušné poddané, ale navíc se chtělo zabránit plýtvání lidskými zdroji na úkor potřebné vojenské síly a pro bohatství státu. Můžeme pozorovat racionální opodstatnění společnosti a především velký zájem o děti z důvodu sociálních a ekonomických potřeb. I Petr Pakosta uvádí, že „*sociální tlak je vykonáván*

prostřednictvím sociálních norem“ (Pakosta 2009, str. 5). Například rodiče si pořizují děti na základě utužování mezilidských vztahů, ale také děti budou na stáří bránit pocitu osamění. Tyto normy ovlivňují rozhodování člověka a jeho individuální postoj (srov. Pakosta 2009, str. 4 an).

1.3 Dítě jako hodnota

Každý jedinec si na základě svých hodnotových preferencí utváří prostředí jemu vlastní. Z mnoha výzkumných šetření je patrné, že mladí lidé řadí rodinný život mezi hlavní životní priority. To, že mladá generace chce nejprve poznávat život, získat nějaké sociální a společenské postavení není výrazem egocentrismu, spíše se jedná o nový životní styl, který mladí lidé preferují (srov. Paloncyová 2002, str. 66). Životní cíle, které si lidé kladou mohou být odlišné i co se týká pohlaví. Muži kladou větší důraz na partnerské vztahy a kariéru. Jedním z vysvětlení může být smysl pro odpovědnost a zabezpečení své budoucí rodiny. Žena má na prvním místě dítě. Tento uvedený výzkum z roku 2005 je poněkud starší a je rozdělený i podle věkových kategorií. Proto je nutné doplnit, že dítě je na prvních místech u žen od věku 45 let a výše (srov. Šamanová 2006, str. 5).

Jedna z častých otázek v dnešní době klesající porodnosti je, jaká je hodnota dítěte pro rodiče? Obecně je preferovaná citová hodnota, ale klesá zájem z finančních důvodů. Jak uvádí Matějček a Dytrych, lidé si pořizují děti i z pocitu osamělosti. Důvodem, proč lidé dnes počítají, kolik je dnešní dítě bude stát je, že potřebují vědět kolik musí vydělat, aby dítě byli schopni uživit, dát mu vše potřebné a bezpečně ho zajistit. Matějček také zdůrazňuje, že ekonomický důvod stoupá od zemí rozvojových (nejchudších) po země hospodářsky vyspělé. V době války se rodilo daleko více dětí, než je tomu dnes v době klidu a relativního míru (srov. Matějček, Dytrych 1997, str. 30 an). **Psychologická hodnota** je však z ekonomického hlediska nevyčíslitelná. Dokonce je možné hovořit i o jakési podobě altruismu, jenž děti poskytují rodičům. Ladislav Rabušic uvádí: „*Je to totiž právě tato hodnota, která nás k dětem přitahuje a která nás motivuje k tomu, abychom si je pořizovali*“ (Rabušic 2001, str. 154). V sociologické studii *Proč chceme děti*, která se zabývá hodnotami člověka Petr Pakosta uvádí, že dominantním důvodem rodičovství je láska k dítěti, radost z něj a především emocionální uspokojení (srov. Pakosta 2009, str. 6).

S hodnotou dětí souvisí i **preferovaný počet dětí**. V minulosti se počet dětí odvíjel od sociální třídy, ze které rodina pocházela. Jak už bylo v kapitole *Rodičovství* zmíněno, až do poloviny 19.století se více dětí rodilo ve vyšších sociálních třídách,

neboť zde byla lepší zdravotní úroveň. Na počátku 20.století došlo k obratu a naopak to byli chudí lidé, kteří měli početné rodiny (srov. Možný 2008, str. 100). Mnoho mladých lidí si představuje v budoucnu rodinu s dvěmi dětmi. V průběhu života se ovšem preference ohledně počtu dětí mění. Důvodem může být jednak už jednou prožitá rodičovská zkušenost nebo také odkládání rodičovství do pozdějšího věku. Zvláště u žen se s přibývajícím věkem zvyšují bariéry početí. Přesto, že lidé chtějí dvoudětnou rodinu, reprodukční preference (ideální počet v české populaci 1,88 dětí) a realita je úplně jiná. Znamená to, že individuální bariéry jako jsou bytové podmínky, nestabilita na trhu práce atd. způsobují, že lidé mají mnohdy menší počet dětí, než původně chtěli (srov. Hašková 2005, str. 3).

Jako každá doba i tato má svá specifika a lidé podle toho utvářejí své hodnotové preference. Dnes se klade důraz na samotnou individualitu, seberealizaci a rozvoj osobnosti. Od roku 1990 došlo nejen ke změnám struktury domácnosti díky novému životnímu stylu, ale také ke změnám v demografickém chování. Všeobecně se zvýšila životní úroveň obyvatelstva, došlo k poklesu porodnosti a sňatečnosti. Naopak se zvýšily počty párů žijících v nesezadném soužití a vzrostl počet svobodných matek. Poslední roky zaznamenaly pokles úplných rodin s dětmi a naopak se zvyšují rodiny jednotlivců, tvořené převážně ženou (srov. Rychtaříková, Kuchařová 2008 str. 64 an). Ladislav Rabušic definuje tuto dobu jako **Druhá demografická tranzice**. Podle van de Kaa došlo k mnoha specifickým změnám. V minulosti bylo dítě středobodem života rodičů, dnes je to partnerské soužití. Také manželství nemá dnes takovou hodnotu, neboť lidé neuzavírají sňatky. Mnohem snazší a modernější je forma nesezdaného soužití. A mnoho dalších změn, které souvisí s hodnotami společnosti a které budou postupně rozebírány (srov. Rabušic 2001, str. 178).

Manželství

Manželská rodina představuje podle různých výzkumů nejlepší formu partnerského soužití a především prostředí nejvhodnější pro výchovu dětí (srov. Chaloupková 2008). S nástupem moderní doby došlo k rozvolnění některých pout, které už nedrží rodinu pohromadě. Manželský pár byl spojen sňatkem a do jisté míry i církevním slibem: „Co Bůh spojil, člověk nerozlučuj.“ Dnes je to spíše jakási občanská dohoda. Ivo Možný uvádí, že masová media taky jistým způsobem přispěly k rozvolnění manželství, neboť prohlašují, že uzavírané sňatky končí s 50% pravděpodobností rozvodem. Lidé jsou v tomto rozhodnutí nejistí a to může mít za následek zvýšenou mimomanželskou plodnost (srov. Možný 2008, str. 270 an). Nejen, že klesá sňatečnost, ale i porodnost, neboť právě tím zažitým rituálem u lidí je zplodit dítě v manželství. „*Výzkumy ukazují, že založit stabilní rodinu je dnes cílem asi 80 procent Čechů*“ (Možný 2008, str. 277). Vágnerová uvádí, že klesá spokojenost mladých lidí v manželském svazku. S manželstvím byl v minulosti úzce propojen sexuální život, který se dneska vůbec na manželství neváže. Také přináší mnoho omezení, které sice byly v minulosti také, ale dnes má tento svazek prostě méně výhod. (srov. Vágnerová 2008, str. 83). Naproti tomu Paloncyová uvádí sociologické výsledky, kde mladí lidé považují rodinný život za jednu z nejvyšších priorit v životě. Mnoho mladých dává přednost tzv. manželství na zkoušku, než dojde k uzavření manželství. Tato dočasná alternativa má i jistá opodstatnění, neboť sňatek odkládají jak z ekonomického, tak i bytového zázemí, na které prostě ze začátku, po studiích nemají. Tím roste věk při prvním sňatku, ale také při narození prvního dítěte. (srov. Paloncyová 2002, str. 64). „*Manželství uzavřená až po zkoušce nejsou o nic víc stabilnější než přímé sňatky*“ (Paloncyová 2002, str. 64).

Nesezdaná soužití

Rozhodnutí, proč lidé neuzavírají sňatek souvisí už se samotným postojem k manželství. Určitou skupinou jsou lidé s nízkým vzděláním, zde spíše dominují osamělé, neprovdané, svobodné matky, které manželství neodmítají. Jen si nejsou jisté budoucími vztahy (srov. Chaloupková, Soukupová 2007, str. 29 an). Nesezdaná soužití v 70. letech existovala a u mladých lidí souvisela s předmanželskou zkouškou. Trvala nejčastěji rok a vedla ke sňatku. Od 90. let se ale idea nesezdaného soužití mění. Ivo Možný také uvádí, že forma soužití a míra sňatečnosti není pro reprodukci rozhodující. Co je důležité je rodičovství. Mimomanželská plodnost souvisí s postavením matky ve společnosti. Nemanželské děti nepřivádí na svět jen svobodné matky, také se rodí matkám vdaným, které ale projdou rozvodem. „*V České republice 40 procent z dětí narozených mimo manželství není prvním dítětem své matky*“ (Možný 2008, str. 270). Možný v této souvislosti také odkazuje na zahraniční studie, které prokazují, že forma nesezdaného soužití dětem málokdy nahradí pevné zázemí a pocit jistoty. Tyto předpoklady se nacházejí v tradiční rodině. Také dosažené vzdělání matek ovlivňuje formu partnerského soužití, do kterého se pak dítě narodí. S každým dosaženým vzděláním klesá počet dětí narozených mimo manželství. Tato skutečnost by mohla mít souvislost s ekonomickým statutem matek, protože u nižších vrstev je vyšší šance na získání sociálních dávek (srov. Možný 2008, str. 272). Matka, která vychovává dítě sama, je do jisté míry a určité doby ve finančně výhodnější situaci. Tyto matky, samoživitelky dostávají nejen rodičovský příspěvek (37 týdnů), ale i prodlouženou mateřskou dovolenou (MD) a s ní spojenou peněžitou pomoc v mateřství (PPM). Od roku 2007 je delší mateřská dovolená vyplácena pouze matkám s vícečetnými porody a na samoživitelky se nevztahuje. Nicméně peněžitá pomoc v mateřství je osamělým matkám vyplácena o 9 týdnů déle. Od státu také mají nárok na zvýšený sociální příplatek. Tyto výhody, ale mají jen určité trvání do doby, než matka přestane pobírat rodičovské příspěvky. Matky se pak postupem času dostávají do obtížné finanční situace. Péče a výchova dítěte je časově náročná ještě v kombinaci se zaměstnáním, což není u svobodných matek moc reálné. Mnohdy je zaměstnavatelé nechtějí přijímat ani na menší pracovní úvazky (srov. Soukupová 2008).

Svobodné matky

„*Role osamělé matky je obtížná a její zvládnutí vyžaduje větší osobní investici, často na úkor uspokojení vlastních potřeb*“ (Vágnerová 2007, str. 146). Matka, která sama vychovává dítě může být svobodná z mnoha důvodů. Některé ženy často řeší svou krizi v partnerství nouzovou situací, neplánovaným těhotenstvím. Dokonce se dítě může stát jistým prostředkem nátlaku, ať už třeba ženatého partnera, který nechce opustit svou rodinu. Vztah, který ženy *lepší* dítětem ve větší míře skončí tragicky. Navíc jsou i situace, kdy si partner nepřeje (další) dítě. Proto tatínci na ještě nenarozené dítě reagují různými způsoby. Nesouhlasné postoje partnera často vedou k frustrujícím situacím, které právě v období těhotenství není žádáno. Může dojít až ke komplikacím, které těhotenství ohrožují. Radka Radimská uvádí ve své sociologické studii *Ztracení otcové: pohádka o nástupu matriarchátu* výsledky z výzkumů. Rodinné zázemí se odráží nejen ve školních výsledcích. Navíc chybí i autoritativní přístup otce, který je důležitou součástí výchovy dítěte (srov. Radimská 2004). Druhou situací svobodného mateřství je silný chtíč po dítěti, aniž by žena měla stálého partnera, v některých případech je i nezadaná. Takové ženy jsou ochotné se o dítě starat samy, často neuvedou u porodu ani otce dítěte. Matky si těhotenství plánují, na dítě se velmi těší a jsou smířeny s touto obtížnou situací, kterou kladně a ochotně přijímají. Většinou se jedná o ženy staršího věku, vysokého vzdělání, které nemohou najít partnera, jenž by byl zároveň i perspektivním otcem jejich dítěte (srov. Vágnerová 2000 str.145 an). Někdy můžeme u těchto matek hovořit i o tzv. **singlovství**. Singles jsou jedinci žijící svobodně bez partnerského závazku. Samotu nahrazují jinými činnostmi, které jsou v této životní fázi zástupné a tím se také snaží nahradit chybějícího partnera. Tento životní styl má největší dopad na rodičovství. Ale jelikož není možné úplně přesně definovat pojem singles, je také těžké vymezit, koho zde lze zařadit (například svobodné matky). Vyšší míru singlovství můžeme zaznamenat u mužů a to z jednoho prostého důvodu. Pokud se totiž rozvedou, tak se stávají svobodnými a někdy i bezdětnými, jelikož odejdou z rodinného (domácího) prostředí (srov. Možný 2008, str. 199, 285).

2 PROČ NEMÍT DĚTI

2.1 Dobrovolná bezdětnost

Existují ženy ale i muži, kteří děti nechtějí. Proč tomu tak je? Tak jak bylo v kapitole *Mateřství* rozebíráno co ženám mateřství přináší, musíme se podívat i na opačný úhel pohledu. Některé ženy po dítěti nikdy netoužily a ani je nechtějí mít. Jsou nejšťastnější, když jsou bezdětné, protože v tom vidí daleko více pozitiv, než kdyby měly být matkami. Jen představa těhotenství a porodu je děsí. „*Nemateřskost na tomto světě a v lidské společnosti – tedy i v té naší – prostě existuje! A musíme snít počítat!*“ (Matějček, Dytrych 1997, str. 26). **Nemateřskost** může být jak silný, tak slabý pocit stejně jako **mateřskost**. Podle okolností, kterými jsou vnější i vnitřní vlivy se tento pocit zesiluje nebo zeslabuje a projeví se ve výsledném chování a jednání ženy. Psycholog Zbyšek Mohaupt v časopise *Moje psychologie* uvedl několik příčin bezdětnosti. Některé ženy pociťují, že svět vnímají jako ne zcela bezpečný pro svého potomka. Také vidí zásadní překážku v nemožnosti najít správného partnera pro jejich dítě, proto raději volí cestu bez dítěte. Pokud žena partnera má, může narazit na jiný problém. Partner už může potomky mít z předchozího partnerství a v novém soužití je mít nechce. Také se někteří muži dobrovolně rozhodnou pro bezdětnost na základě vlastních životních preferencí. U mužů ovšem toto rozhodnutí nebývá celoživotní záležitostí, jak tomu je právě u žen. S přibývajícím věkem zjistí, že nemají potomka, který by byl pokračovatelem rodu a proto si dítě pořídí (srov. Benešová 2009, str. 56 an).

Velmi zajímavým důvodem bezdětnosti, přesto však reálným, který pramení z historie je tzv. **ohrožená samotná existence rodičů** instinktivní výbava člověka, jehož pud zachování vlastního života je silnější, nežli záchova vlastního rodu. Takové situace se odehrávaly např. v době hladomoru. „*Pud po záchově vlastní existence vítězí!*“ (Matějček, Dytrych 1997, str. 28). I Elizabeth Badinter píše o pudu sebezáchovy, který byl u matek silnější, než mateřský instinkt. V 17.století v Evropě bylo běžné, že matky své děti nekojily. Jak píše autorka: „*hovorili, že keby živili svoje baťola, obrali by sa o vzácny chylus, ktorý je absolútne nevyhnutný pre ich vlastnú sebezáchovu*“ (Badinter 1998, str. 66). Ale zpátky do přítomnosti, kdy se můžeme

setkat i s muži, kteří dítě berou jako konkurenci a **hrozbu vlastního manželství**. Žena se o dítě musí starat. Kojení, mazlení a veškerá pozornost upřená na dítě v muži vyvolává pocit méněcennosti a jak se říká *odstavení na vedlejší kolej*. „*Dítě ohrožuje jeho výsadní, ba vlastnické sexuální postavení vůči ženě*“ (Matějček, Dytrych 1997, str. 29). I žena může mít jeden zásadní důvod ve svém životě, který ovlivňuje její názor na mateřskost. Ohrožení ženské krásy, ztráta sexuální přitažlivosti nebo přibírání na váze, to je následek těhotenství a porodu. Navíc přechod z role ženy do role matky znamená **stárnutí** se všemi společenskými důsledky. Ženy, které si chtějí zachovat své mládí, tyto hodnoty jako mateřství a porod budou odsuzovat (srov. Matějček, Dytrych 1997, str. 29).

Mnoho okolností, zvláště finančních vede dnešního člověka v jeho rozhodování, zda bude mít děti a kolik jich bude mít. Hana Hašková ve své práci *Reprodukční preference a bezdětnost* zjistila, že dnešní mladí lidé oproti starší generaci více kladou důraz na ekonomickou situaci v souvislosti se založením rodiny. Vyvozuje závěry, že mají větší nároky na finanční a materiální hodnoty. Starší generace měla stejné ekonomické možnosti a rodiny zakládala ještě dříve, než je tomu u dnešních mladých lidí (srov. Hašková 2005, str. 24). To, co je dnes pro rodiče drahé se nazývá čas, neboť s časem souvisí náklady, které rodiče musí vynaložit. Možná proto klesají početné rodiny. Zvyšující se životní úroveň, náklady a také investice do vzdělání dětí nám může vysvětlit původ klesající porodnosti. Všechny vynaložené investice do dětí mohou být v budoucnu nejisté. Rodiče mají jistá přání, sny ale i očekávání. Dítě může být zdrojem psychické pohody nebo naopak frustrací. „*Dítě se nedá vrátit do obchodu jako každé jiné vadné zboží, ani se nemůže vrátit do bazaru nebo odhodit jako nepotřebné na smetiště*“ (Rabušic 2001 str. 126). Realita je ale v dnešní době u sociálně slabších jedinců jiná. Změny rodinných hodnot, hospodářský růst, zvyšující se zeměpisná mobilita, klesající početnost rodin, vyšší míra rozvodovosti a další faktory se odráží do ekonomického přehledu moderní doby. Na úkor zvyšujícího se ekonomického postavení člověka ve společnosti se bohužel zhoršují mezilidské vztahy. Klesá i zájem o vytváření blízkých vztahů (srov. Becker 1992, str. 736 an).

Životní styl – Kariéra

„V minulém režimu byl sňatek a zplození potomků v podstatě jedinou možností seberealizace žen. Žádná jiná „kariéra“ pro ně tehdy nebyla možná“ (Benešová 2009, str. 56). Dnes už tento výrok neplatí a většina žen i mužů se honí právě za svou seberealizací. Jsou to právě vysokoškolačky, které jsou často a dlouho bezdětné. V české společnosti roste mezi mladými lidmi úroveň vzdělání, zejména tomu tak je u žen. Dnešní rostoucí nejistota na trhu práce vede oba partnery k otázkám, zda si vůbec pořizovat dítě. Zejména odkládání rodičovství do pozdějšího věku je toho důsledkem (srov. Rychtaříková, Kuchařová 2008, str. 52 an).

Ivo Možný (2008 str. 180) ve své knize *Rodina a společnost* uvádí dva postoje uplatnění ženy po profesní stránce.

Konzervativní stanovisko

Dívky jsou vychovány k tomu, aby až dorostou pomáhaly své matce v domácnosti do té doby, než se vdají a samy se stanou matkami. Chlapci, jakmile se stanou muži se snaží získat zaměstnání, tak aby byli schopni, až si založí svou vlastní rodinu, uživit sebe, ženu i své děti. Z toho plyne, že muž je odpovědný za rodinu a musí ji uživit a žena by mu neměla konkurovat v pracovní sféře, ale měla by se starat o rodinu a chod domácnosti.

Nekonzervativní stanovisko

Je zastáncem pracovního uplatnění především u bezdětných. Ale i svobodná žena má možnost se pohybovat v pracovní sféře. Jakmile se provdá, svou pozici si udržuje do té doby, než přijdou děti. Po té zaměstnání opouští. S věkem dětí roste i jejich nezávislost a potřeba na matce. Žena se pak vrací zpátky do práce.

Prostá reprodukce předpokládá model dvoudětné rodiny. V současnosti jsme hluboko pod mírou prosté reprodukce. „Aby byla zabezpečená prostá reprodukce, měla by být porodnost na úrovni 2,1 dítěte“ (Sobotková 2007, str. 155). To by ale žena musela upřednostnit výchovu dětí před kariérou. Jistý způsob našlo v 70. letech minulého století Švédsko. O dítě se starali oba rodiče. Otec převzal hlavní část péče o dítě a tím umožnil matce, aby se realizovala i po pracovní stránce. Mateřské dávky byly nahrazeny rodičovskými, tak aby i otec mohl pobírat mzdu. V České republice se změna z mateřské dávky na rodičovskou uskutečnila v roce 2001

a i přesto se dnes hovoří o necelém 1%, kdy otcové pobírají tyto příspěvky, zatímco žena chodí do práce. Hana Hašková v sociologické práci *Reprodukční preference a bezdětnost* uvádí, že: „pokud mají ženy podobné možnosti jako muži studovat a participovat na trhu práce, ale se založením rodiny tyto možnosti ztrácejí, pak také s rozením dětí váhají a omezují jejich počet“ (McDonald, Hašková 2006, str. 15). Ženy, kterým záleží na jejich kariéře se častěji rozhodnou pro variantu nemít dítě, čili být bezdětné. Možnost zkombinovat mateřství s profesní sférou je pro ženu v době ekonomické nejistoty těžké (srov. Možný 2008, str. 193).

Vysoké vzdělání žen a jejich uplatnění na trhu práce souvisí i s jejich preferencí hodnot ve vztahu k hodnotám rodinným. Současné *genderové* role umožňují ženě se profesně rovnat nebo dokonce být na výši s mužem. Podle Haškové se objevuje u žen vysokoškolaček vyšší míra celoživotní bezdětnosti popřípadě preferují rodiny s jedináčkem. V souvislosti s pracovním uplatněním se mluví o tzv. **teorii nákladů ztracených příležitostí**. Pro ženu to znamená na trhu práce při založení rodiny velkou ztrátu oproti muži, který se může stále profesně vyvíjet a mít rodinu. Žena, která odejde z trhu práce na mateřskou dovolenou ztrácí nejen příjem, ale i čas věnovaný kariéře a tím možnosti profesního růstu. Vysokoškolsky vzdělané ženy jsou při hledání práce ambicióznější, a proto rodičovství odkládají a plánují méně početnou rodinu.

Také vyšší věk žen při prvním porodu a dlouhodobé snižování plodnosti může znamenat fakt, že tato rozhodnutí mladých žen souvisí s rostoucí nejistotou, která se vyskytuje na trhu práce (srov. Hašková 2006, str. 15).

Podle Zuzany Vavrušové je ve skutečnosti více rodin, kde má žena jak vyšší vzdělání, ale také z pohledu k partnerovi významnější povolání. Také už dnes není výjimkou, že má srovnatelný příjem jako muž. Ovšem české ženy se jistým způsobem odlišují od žen z jiných evropských zemí, co se týká úrovně na trhu práce. České ženy mnohdy pracují za menší mzdu a v nižších, méně kvalifikovaných odvětvích, než je tomu u mužů. Tento model nezastávají všechny ženy. Jsou profese, které byly před rokem 1989 pro ženu nepřijatelné. Například jsou to advokátky, právničky, manažerky apod (srov. Vavrušová 2006, str. 31).

Ivo Možný si položil jednu základní otázku. Mohou ženy, které se dobře uplatňují na trhu práce za uvolněné rodinné prostředí nebo naopak rodinná rozvolněnost vede ženy k tomu, že se musí postarat o rodinu? Jak po sociální, tak ekonomické stránce. Také je pravda, že úspěšné, bohaté ženy mají prostředky k tomu, aby o své děti pečovaly prostřednictvím služeb např. *au pair* (srov. Možný 2004, str. 8). Německý sociolog Ulrich Beck se zaměřuje na dva protikladné faktory a to rodinu a trh práce. Moderní trh vyžaduje od jedince maximální mobilitu a očekává maximální pracovní nasazení. Tím se dostáváme ke skutečnosti, že nejideálnějším jedincem je kandidát bez rodinných a partnerských závazků, který je připraven se kdykoli adaptovat na změny a požadavky. „*Vrcholná tržní společnost je podle Becka společností bezdětnou*“ (Rabušic 2001, str. 226). Vysoká úroveň vzdělání dnešních žen umožňuje lepší vyhlídky v zaměstnání a díky vysokému příjmu dává status nezávislosti, neboť význam seberealizace a sebeuvědomění je v dnešní době výrazně zdůrazňován. Žena, která má intelektuální, profesní i společenské ambice a hlavně ví, jak s nimi naložit bude minimálně investovat čas a energii do výchovy potomků. Dnes je mateřství volbou každé ženy, kdysi se považovalo za úděl (srov. Rabušic 2001, str. 224 an).

U knihy *Etapy života očima sociologie* mě zaujala jedna poznámka. Josef Alan píše, že nejen ženy s ekonomickou nezávislostí, ale i jejich děti se stávají méně závislými na mužích, tudíž není až tak velký problém v otázce modelu a trendu jednočlenných rodin. Navíc pro ženu ekonomicky samostatnou může být hodnota dítěte stále významná, v tomto případě klesl význam rodiny (srov. Alan 1989, str. 283).

2.2 Nedobrovolná bezdětnost

WHO v roce 1977 označila neplodnost za **nemoc**. Znamená to, že nemoc se má léčit. U neplodnosti nejde o vyléčení, nýbrž dosažení žádoucího výsledku, tedy početí. 60 až 80 milionů lidí na celém světě trpí neplodností, z čehož polovina je bezdětná celoživotně. Nedobrovolná bezdětnost je konečný důsledek stavu, kdy se partneři vzdali možnosti léčby a jistým způsobem na neplodnost rezignovali, nebo svou neplodnost léčili, ale bezúspěšně (srov. Letherby, Slepíčková 2006, str. 3). Zdeněk Matějček a Zdeněk Dytrych uvádějí, že tito lidé jsou psychicky připraveni na rodičovství, touží po dítěti, ale překážky, které brání naplnění této potřeby jsou **nepřekročitelné**. Bezdětný pár nemůže přejít do další životní etapy, do role rodičů. Nejenže děti trápí rodiče, když se narodí, trápí je i proto, že neexistují ačkoliv si je oba partneři přejí (srov. Matějček, Dytrych 1997, str. 16).

Podíl na neplodnosti má nejen žena, ale i muž. Z psychologického hlediska má tento stav negativní dopad na chování, jednání a prožívání obou jedinců. „*Bezdětnost je stav, který může být sociálně stigmatizující*“ (Vágnerová 2007, str. 142). Nedochází totiž k uspokojení základní lidské potřeby, a to reprodukce. Dlouhodobým neuspokojením vznikají deprese, frustrace, úzkosti, pocity méněcennosti a další problémy. V konečném důsledku se podílí i okolí. Jedinec je hodnocen jako méněcenný (srov. Vágnerová 2000, str. 142).

Bezdětnost je široký pojem příčin, kdy nemůže pár mít dítě. Proto je důležité si jednotlivé pojmy rozebrat a vysvětlit. **Sterilita** je stav, kdy žena nemůže otěhotnět po dobu jednoho roku pravidelného nechráněného pohlavního styku. **Sterilita** může být **primární**. To znamená, že žena nikdy předtím nebyla těhotná. **Sekundární sterilita** je stav, kdy žena již byla těhotná a těhotenství ukončila porodem či potratem, ale v současnosti nemůže otěhotnět. **Infertilita** je označení pro stav, kdy žena může otěhotnět, ale není schopna těhotenství donosit a porodit životaschopný plod. Také můžeme infertilitu rozdělit na **primární**, kdy žena opakovaně potrácí (**habituální potrácení**), nebo předčasně porodila, ale dosud neporodila životaschopný plod. **Sekundární infertilita** znamená, že žena již porodila životaschopný plod, ale nyní není schopna těhotenství donosit (srov. Citterbart 2001, str. 127 an).

Bezdětnost

Existuje jistý předpoklad, že kolem 1/5 párů potřebuje pomoc ze strany moderního lékařství, aby mohly přivést na svět dítě. Lidé, kteří děti chtěli a bez problémů si je pořídili, si málo kdy uvědomí tu bezbrannost a bezmocnost stavu neplodnosti, neboť touha po dítěti je tak silná, že se tento problém stává břemenem, které pár musí unést. Žena, která se s tímto stavem nesmířila může jako důsledek podstupovat mnohé náročné procedury. Menší část neplodných párů bere tuto životní epizodu i jako zkoušku svého manželství a jeho odolnosti a samozřejmě zvažují i hodnotu dítěte, zda jim za to trápení stojí (srov. Sobotková 2007, str. 162). Společnost vnímá **bezdětnost** z pohledu psychosociálního jako stále těžko přijatelný stav. Už v dětském věku se ženy připravují na roli matky, proto si možná většina z nich ani nedokáže představit, že by dítě nemohly na svět přivést a nebylo by jejich součástí života. Když se žena dozví, že nemůže mít děti, může to být pro ni nejen určité osobní selhání, ale i obrovská rána s pocity hněvu, obviňování a úzkosti.

Smutek, zklamání a nespravedlnost prožívají ženy s příchodem každé menstruace nebo při setkání s těhotnými, či matkami s dětmi. S touto nepříjemnou situací se mohou spíše smířit ženy, které už alespoň jedno dítě mají, ale nemusí tomu tak být. Dítě je smyslem života. Pokud nepřichází, lidé hledají nový smysl. Někteří si na místo dítěte pořizují domácí mazlíčky, kteří mohou alespoň částečně *zalepit* prázdné místo, které tak dlouho drželi pro své dítě (srov. Konečná 2003, str. 108 an). Lidé s neplodností jsou většinou limitováni tím, že nemohou mít spontánně děti a k tomu si ještě musí stanovit další hranice, kam až jsou ochotni zajít a co vše chtějí udělat pro početí (srov. Slepíčková 2007, str. 70).

Moderní doba přináší i moderní metody, díky kterým se současná medicína pohybuje na špičkové úrovni, co se týče řešení problémů s neplodností. Lidé, kteří se chtějí léčit s neplodností se rozhodují na základě různých doporučení od odborného ženského lékaře dále prostřednictvím masových medií (internet, TV, časopisy atd.), či jiných zdrojů. Například odbornou kliniku hledají na základě pověstí a hodnocení mezi lidmi. Poslední dobou je také velkým hitem ověřování si informací a terapeutických postupů u více odborníků. Přeci jen pár, který podstupuje metodu Asistované reprodukce a vyčerpá všechny cykly a navíc i další terapeutické pokusy si na základě svých finančních možností dobře zváží možnosti dalšího pokračování

v terapii. Léčba je pro ženu i muže nejen fyzicky, ale i psychicky náročnou záležitostí. Oba jsou v pozici slabšího a hlavně bezmocného. „*Neplodnost je typicky soukromá zkušenost, která se týká citlivých oblastí sexuality, reprodukční schopnosti a plánů do budoucna*“ (Sobotková 2007, str. 167). Lékař je zdrojem informací a má moc rozhodovat o diagnostických a terapeutických možnostech (srov. Konečná 2003, str. 108 an). Problémem neplodnosti u mnohých párů je pocit ztráty kontroly nad vlastním tělem. Kontrolu převzali odborníci, a tudíž jsou i zodpovědní za jejich možnou reprodukci. Neplodní lidé se stávají jistým způsobem závislými na někom cizím v záležitostech naprosto soukromých a intimních. Proto nezbývá, než těmto odborníkům důvěřovat (srov. Sobotková 2007, str. 167).

Léčbou neplodnosti není jen metoda Asistované reprodukce. Ženy, které se léčí pro neplodnost mohou pomoc hledat i u jiných odborníků, protože tento problém zasahuje do více odvětví medicíny. Svěřit se mohou specialistům z oborů fyzioterapie, psychologie, imunologie, genetiky a další, neboť tento problém má mnoho příčin a ty nemusí být jen na biologickém podkladě neschopnosti zplodit dítě (srov. Plaňava, Konečná 2002, str. 148). Je dobře, že existuje i mnoho alternativních možností (metoda Ludmily Mojžíšové, akupunktura atd.), které jsou nabízeny ženám, ať už prostřednictvím odborníků, nebo mass medií (TV, internet). Mnoho nemocí je založeno na psychice člověka. I neplodnost zde spadá. Může to být právě psychická záležitost, kterou si neplodný pár ani neuvědomuje. Někdy přeci jen tyto šetrné nebo také méně invazivní metody stačí k tomu, aby se neplodný pár stal rodiči.

PRATICKÁ ČÁST

3 VÝZKUMNÉ CÍLE

3.1 Cíle

1. Zjistit, proč mladí lidé chtějí nebo nechtějí mít děti.
2. Zjistit, jaký význam má pro mladé lidi rodina.
3. Zjistit hodnotu dítěte u mladých lidí.

3.2 Metodika výzkumného šetření

3.2.1 Užitá metoda

Výzkumné šetření bylo prováděno pomocí dotazníkového šetření. Cílem bylo získat vzorky dat od konkrétních, předem vybraných skupin mladých lidí. Byly zvoleny tři typy otázek s možnostmi otevřených, polootevřených a uzavřených odpovědí. Dotazník obsahuje celkem 10 otázek.

3.2.2 Organizace šetření

Šetření bylo prováděno začátkem měsíce dubna roku 2010. Byly stanoveny předem dané cíle pro rozdávání dotazníků. Dotazníkové šetření probíhalo u 150 respondentů předem vybraných škol. Jednalo se o školy s všeobecným zaměřením, tedy gymnázium a školy s odborných zaměřením. Druhým cílem se bylo také zaměřit na pohlaví a věk studentů. Každé škole bylo rozdáno 50 dotazníků, které byly ještě roztrženy do dvou tříd podle věku.

3.2.3 Zpracování dat

Celkem bylo vybráno a použito 150 vzorků dat ze tří různých škol. Data byla zpracována pomocí PC programu Microsoft Office Excel a Microsoft Office Word. Výsledky byly znázorněny pomocí tabulek a grafů. Každá tabulka obsahuje odpovědi podle konkrétní otázky a výsledné hodnoty v absolutních a relativních četnostech. Druhým prostředkem znázornění výsledků byly použity sloupcové grafy, na kterých je možnost vidět procentuální rozdíly v názorech respondentů. Hromadné výsledky ze všech škol jsou zpracovány v šesti otázkách. Tři otázky byly rozdělené a zpracované podle pohlaví a jedna otázka byla rozdělena podle škol. Důvodem byly rozdílné preference v hodnotách a názorech.

3.3 Charakteristika výzkumného šetření

Každá škola byla vybrána s cílem zjistit rozdíly, podle kterých si mladí studenti stanovují své hodnotové preference a utvářejí si názory na život. Na gymnáziu jsou studenti s všeobecným zaměřením a poměr chlapců a dívek je většinou stejný nebo nepatrný. Střední zdravotnická škola byla vybrána za účelem odbornosti a také proto, že tuto školu navštěvují především dívky. Druhou odbornou školou byla Střední škola Strojní a Dopravní, na které je větší procento chlapců a jsou zde i výuční obory, z nichž některé navštěvují jen chlapci. Důvodem výběru této školy bylo proto převážně mužské pohlaví a v tomto případě byl vybrán také výuční obor automechanik. Dále se na všech školách použily k výzkumnému šetření dva ročníky a to všechny první a čtvrté, v případě vyučního oboru automechanik byli využiti respondenti z druhého ročníku.

3.4 Interpretace výsledků

Položka č. 1

Plánujete v budoucnosti děti? Pokud ANO, prosím vepište číslo, kolik dětí chcete mít.

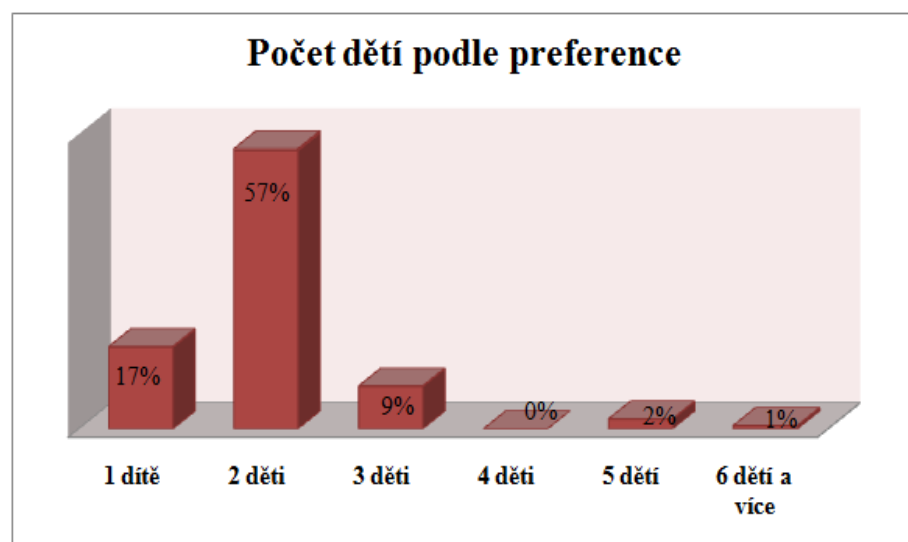
Tabulka 1

Odpovědi ze všech tří škol (gymnázium, SZŠ, SŠSD)

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	127	85%
Ne	6	4%
Nevím	17	11%
Celkem	150	100%
Pokud ANO, prosím vepište číslo, kolik dětí chcete mít.		
1 dítě	25	17%
2 děti	85	57%
3 děti	13	9%
4 děti	0	0%
5 dětí	3	2%
6 dětí a více	1	1%
Celkem	127	85%

Graf 1

Odpovědi ze všech tří škol (gymnázium, SZŠ, SŠSD)

Z tabulky můžeme zjistit, že převážná většina respondentů 127 (85%) odpovědělo na otázku *ano*. 17 (11%) respondentů ještě *neví*, zda budou chtít mít děti a pouze 6 (4%) dotazovaných odpovědělo, že *děti mít nebudou*.

Graf nám znázorňuje druhou část otázky. Z 85% respondentů, chce mít 57% dvě děti. Jen 17% uvedlo, že chce mít jedno dítě a 9% chce mít tři děti.

Položka č.2

Do jakých rodinných vztahů by se podle Vás mělo dítě narodit ?

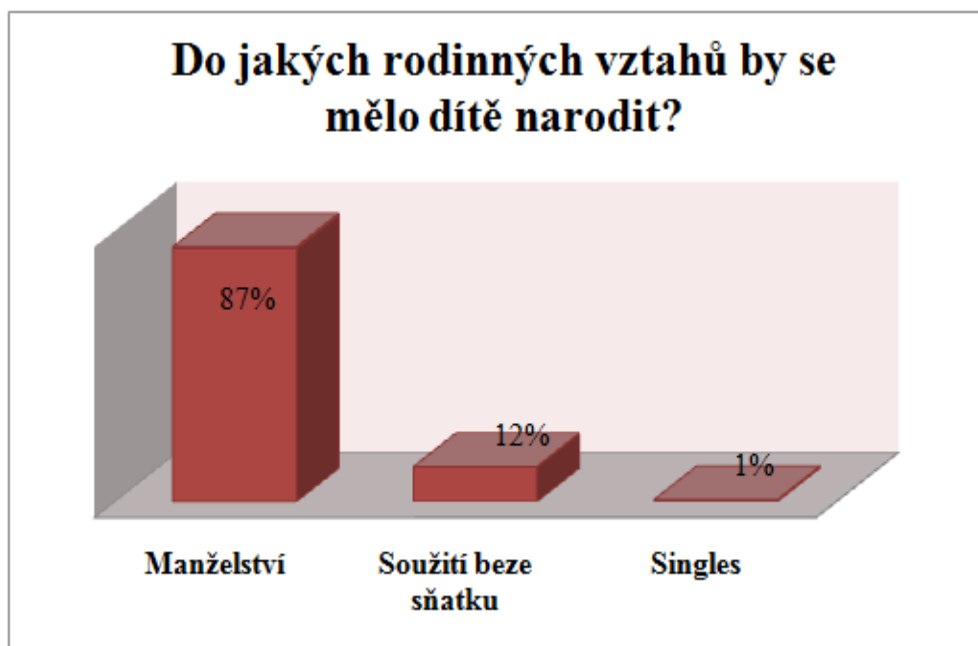
Tabulka 2

Odpovědi ze všech tří škol (gymnázium, SZŠ, SŠSD)

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
Manželství	131	87%
Soužití beze sňatku	18	12%
Singles	1	1%
Celkem	150	100%

Graf 2

Odpovědi ze všech tří škol (gymnázium, SZŠ, SŠSD)

Na tuto otázku si 131 dotazovaných respondentů (87%) myslí, že by se mělo dítě narodit *do manželství*. Náзор, že by se mělo nebo mohlo dítě přivést *do soužití beze sňatku* mělo 18 respondentů (12%). Jen 1 respondent (1%) si vybral *stav singles*.

Položka č.3

Myslíte si, že je manželství v současné době zastaralá instituce, která ztratila význam a hodnotu pro mladý pár?

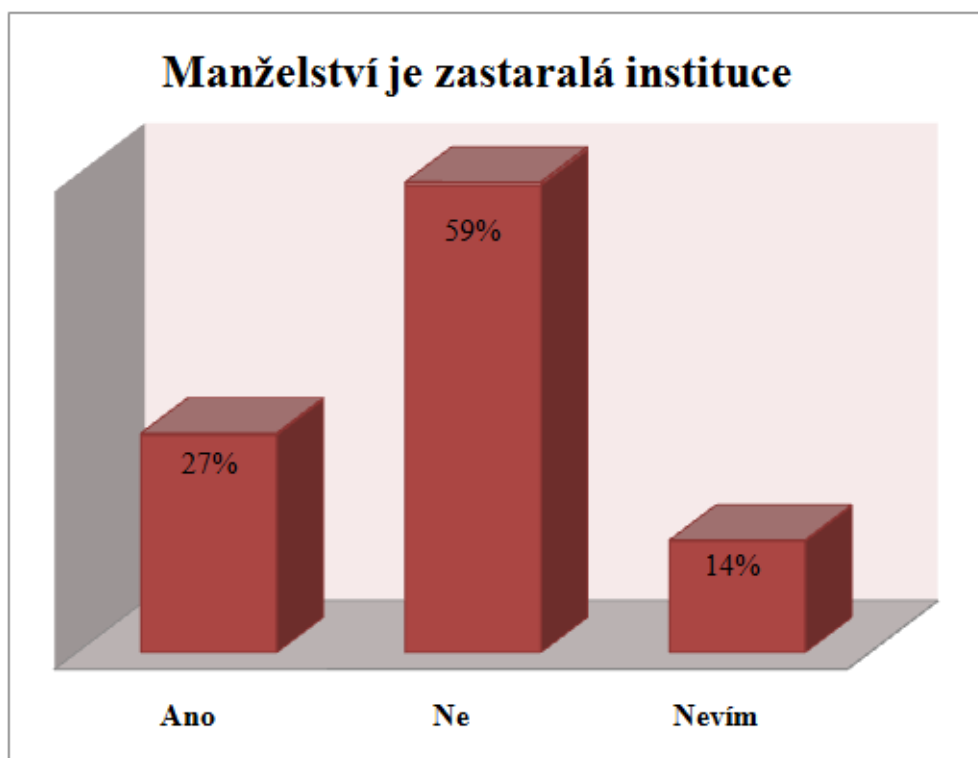
Tabulka 3

Odpovědi ze všech tří škol (gymnázium, SZŠ, SŠSD)

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	41	27%
Ne	88	59%
Nevím	21	14%
Celkem	150	100%

Graf 3

Odpovědi ze všech tří škol (gymnázium, SZŠ, SŠSD)

Na otázku, zda je manželství zastaralou institucí odpovědělo 41 respondentů (27%) *ano*. 88 dotazovaných (59%) *nepovažuje manželství* za zastaralou instituci a 21 studentů (14%) na tuto otázku nedokázali jednoznačně odpovědět, protože *neví*.

Položka č. 4

Jakou hodnotu podle Vás přináší dítě rodičům?

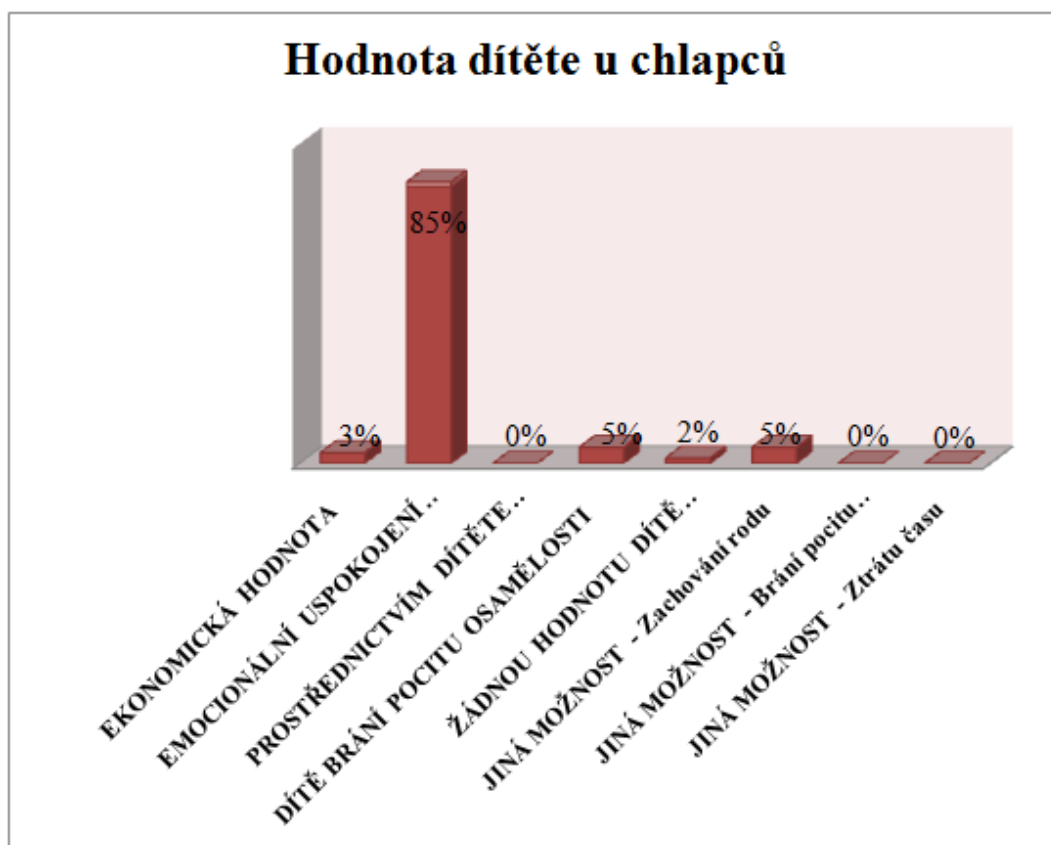
Tabulka 4A

Odpověď chlapci (ze všech škol)

Odpověď chlapci	Absolutní četnost	Relativní četnost
EKONOMICKÁ HODNOTA	2	3%
EMOCIONÁLNÍ USPOKOJENÍ (POCITY ŠTĚSTÍ, RADOSTI)	52	85%
PROSTŘEDNICTVÍM DÍTĚTE MÁM MOŽNOSTI POTKÁVAT NOVÉ LIDI	0	0%
DÍTĚ BRÁNÍ POCITU OSAMĚLOSTI	3	5%
ŽADNOU HODNOTU DÍTĚ NEPŘINÁŠÍ	1	2%
JINÁ MOŽNOST - <i>Zachování rodu</i>	3	5%
JINÁ MOŽNOST - <i>Brání pocitu osamělosti na stáří</i>	0	0%
JINÁ MOŽNOST - <i>Ztrátu času</i>	0	0%
Celkem	61	100%

Graf 4A

Odpověď chlapci (ze všech škol)

Odpovědi na tuto otázku musely být rozděleny podle pohlaví, neboť jsou vidět významné rozdíly v preferencích podle pohlaví. 2 chlapci (3%) vidí v dítěti *ekonomickou hodnotu*.

Téměř většina 52 respondentů (85%) odpovědělo, že dítě přináší *emocionální uspokojení*. 3 dotazovaní (5%) si myslí, že dítě *brání pocitu osamělosti* a jen 1 respondent (1%) si vybral odpověď, že *dítě žádnou hodnotu nepřináší*. Chlapci měli možnost napsat i jinou odpověď, pokud si žádnou z předchozích nevybrali a 3 z nich (5%) uvedli, že *prostřednictvím dítěte dochází k zachování rodu*.

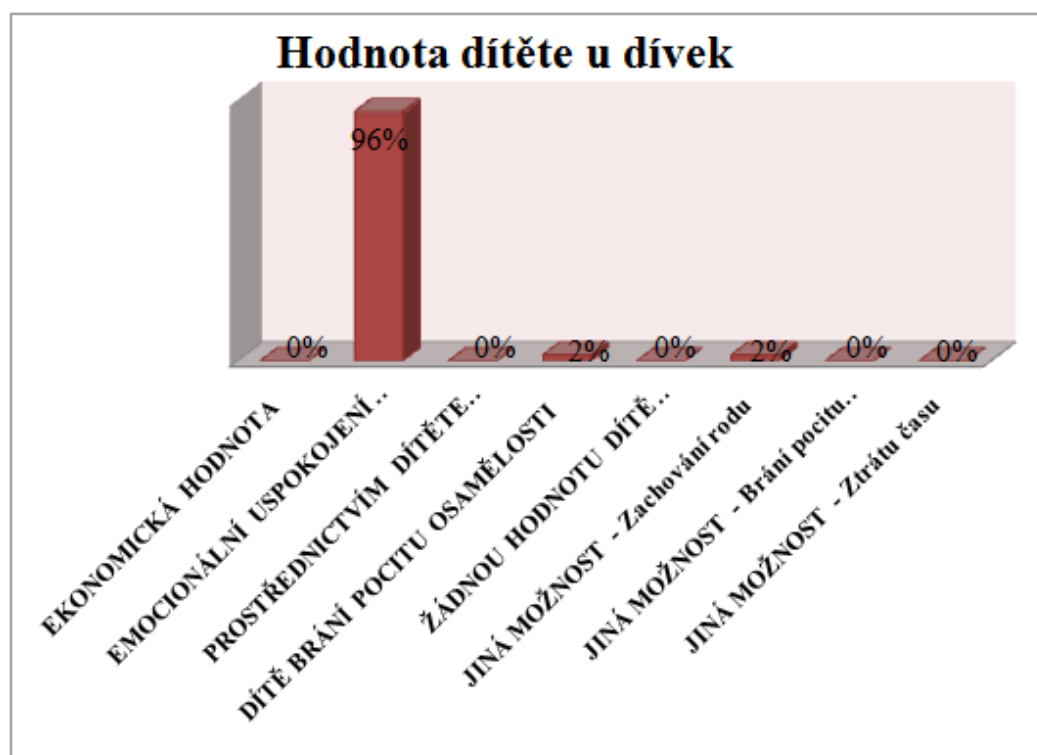
Tabulka 4B

Odpověď děvčata (ze všech škol)

Odpověď dívky	Absolutní četnost	Relativní četnost
EKONOMICKÁ HODNOTA	0	0%
EMOCIONÁLNÍ USPOKOJENÍ (POCITY ŠTĚSTÍ, RADOSTI)	85	96%
PROSTŘEDNICTVÍM DÍTĚTE MÁM MOŽNOSTI POTKÁVAT NOVÉ LIDI	0	0%
DÍTĚ BRÁNÍ POCITU OSAMĚLOSTI	2	2%
ŽÁDNOU HODNOTU DÍTĚ NEPŘINÁŠÍ	0	0%
JINÁ MOŽNOST - Zachování rodu	2	2%
JINÁ MOŽNOST - Brání pocitu osamělosti na stáří	0	0%
JINÁ MOŽNOST - Ztrátu času	0	0%
Celkem	89	100%

Graf 4B

Odpověď děvčata (ze všech škol)

Pro dívky je nejdůležitější hodnotou *emocionální uspokojení*, které dítě přináší, neboť 85 dívek (96%) si tuto odpověď vybralo. 2 respondentky (2%) berou hodnotu dítěte jako *obranu proti pocitu osamělosti* a další 2 dotazované (2%) se přiklání k názoru, že *prostřednictvím dítěte dochází k zachování rodu*.

Položka č.5

Je důležité, aby se matka (plně) věnovala výchově svého dítěte?

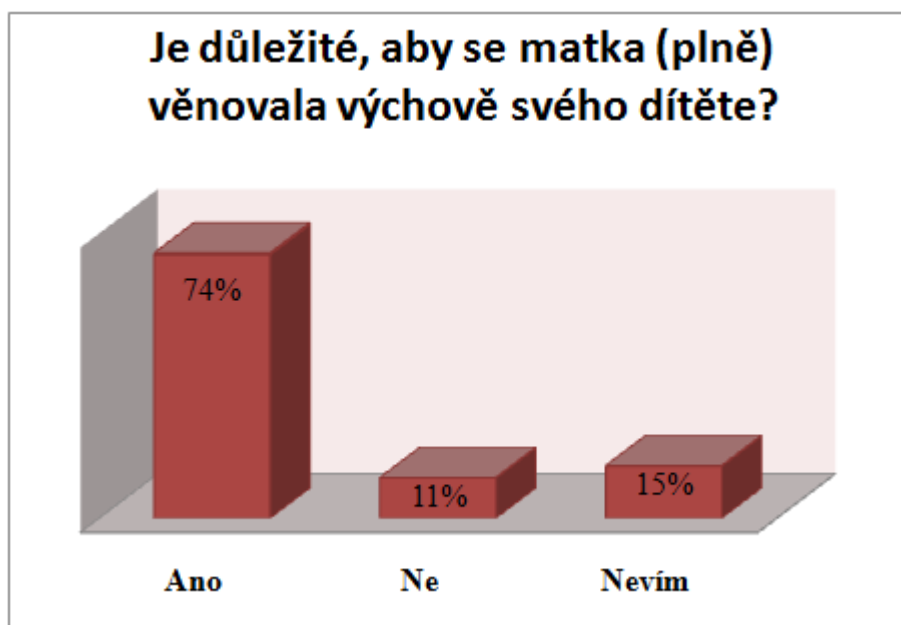
Tabulka 5

Odpovědi ze všech škol (gymnázium, SZŠ, SŠSD)

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	111	74%
Ne	17	11%
Nevím	22	15%
Celkem	150	100%

Graf 5

Odpovědi ze všech škol (gymnázium, SZŠ, SŠSD)

Pro 111 studentů (74%) *je důležité*, aby se matka plně věnovala výchově svého dítěte. 17 respondentů (11%) si myslí, že to *není důležité* a zbylých 22 dotazovaných (15%) odpovědělo že *neví*, zda by se matka měla plně věnovat výchově svého dítěte.

Položka č.6

Je pro Vás důležitý výběr partnera pro budoucí život, ale především se kterým by jste chtěli mít dítě?

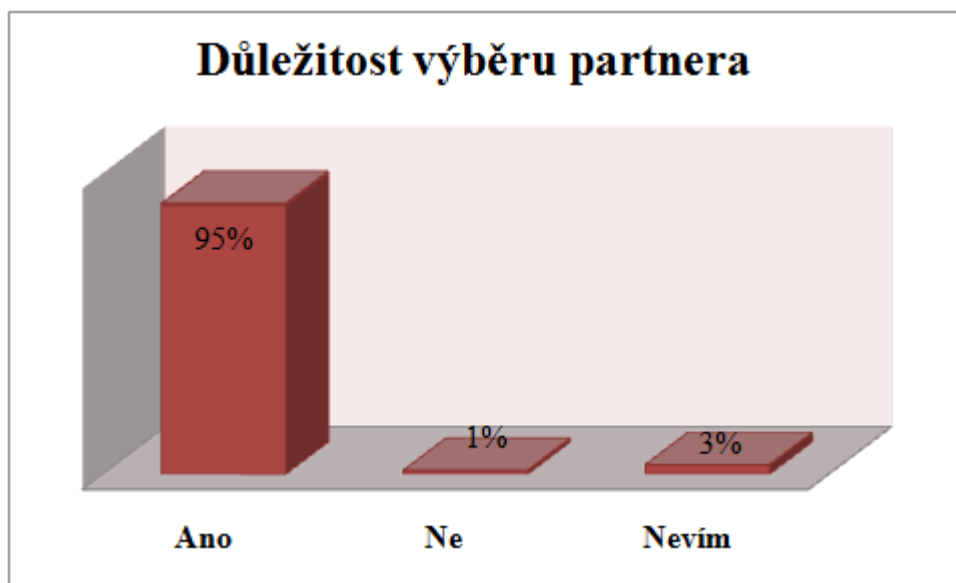
Tabulka 6

Odpovědi ze všech škol (gymnázium, SZŠ, SŠSD)

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	143	95%
Ne	2	1%
Nevím	5	3%
Celkem	150	100%

Graf 6

Odpovědi ze všech škol (gymnázium, SZŠ, SŠSD)

Většina respondentů 143 (95%) odpověděla, že je pro ně *důležitý výběr partnera*.

Jen 1 z dotazovaných (1%) odpověděl, že to *není pro něj důležité* a 5 zbylých dotazovaných (3%) *neví*.

Položka č.7

Myslíte si, že je pro výchovu dítěte důležitá přítomnost obou rodičů (tzv. úplná rodina)?

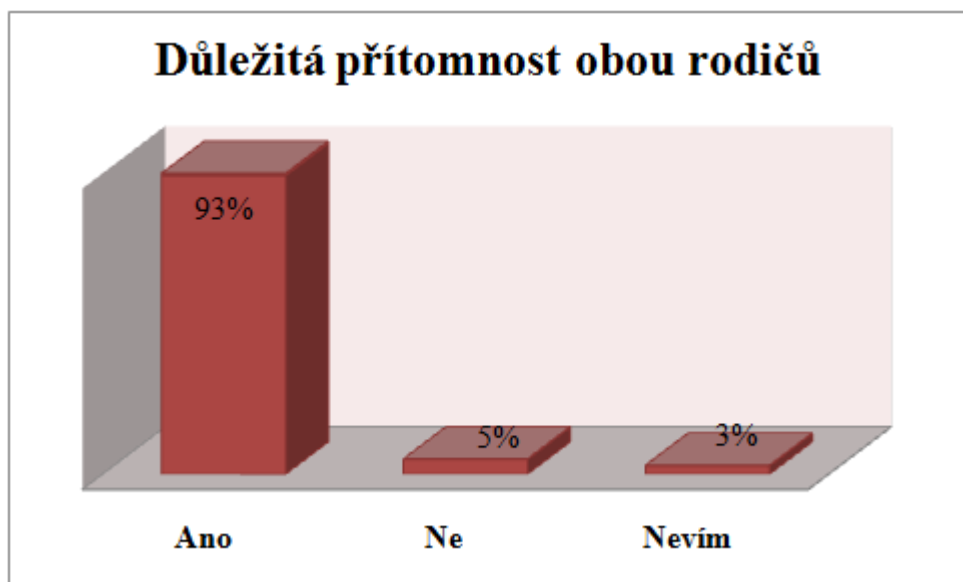
Tabulka 7

Odpovědi ze všech škol (gymnázium, SZŠ, SŠSD)

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	139	93%
Ne	7	5%
Nevím	4	3%
Celkem	150	100%

Graf 7

Odpovědi ze všech škol (gymnázium, SZŠ, SŠSD)

139 studentů (93%) si myslí, že je pro výchovu dětí důležitá přítomnost obou rodičů. Jen 7 dotazovaných studentů (5%) toto tvrzení vyvrací a 4 mladí studenti (3%) neví, jestli je přítomnost obou rodičů pro dítě důležitá.

Položka č.8

V kolikati letech by jste chtěli mít nejdříve děti?

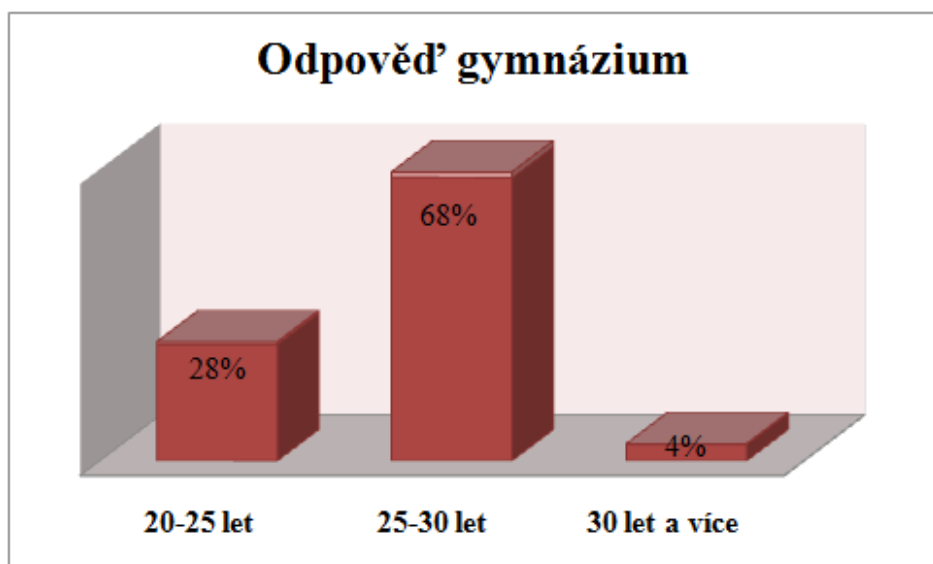
Tabulka 8A

Odpověď studentů gymnázia

Odpověď G	Absolutní četnost	Relativní četnost
20-25 let	14	28%
25-30 let	34	68%
30 let a více	2	4%
Celkem	50	100%

Graf 8A

Odpověď studentů gymnázia

Největší počet studentů gymnázia 34 (68%), jak můžeme v grafu vidět odpovědělo, že by dítě chtělo v rozmezí **25-30 let**. 14 studentů (28%) volilo věkové rozmezí **20-25 let** a 2 studenti (4%) uvedli, že by dítě chtěli nejdříve **po třicítce**.

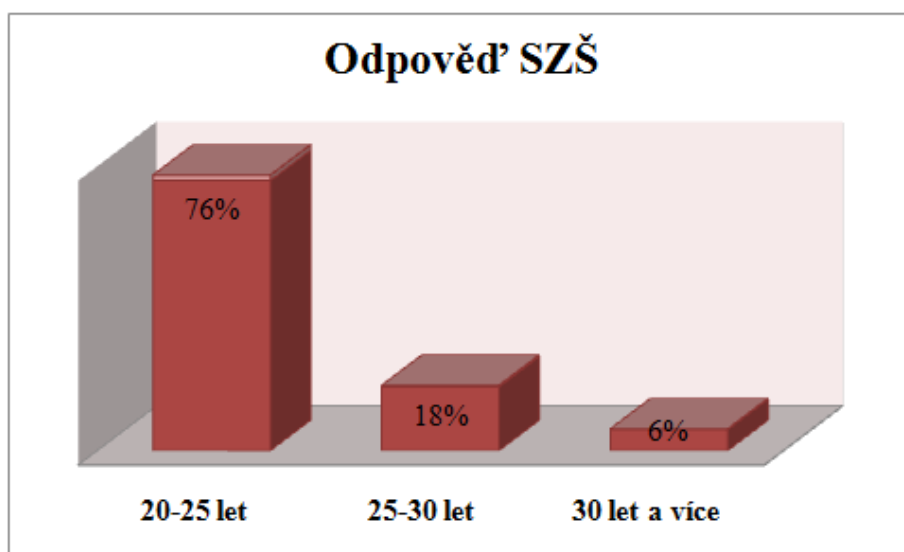
Tabulka 8B

Odpověď studentů SZŠ

Odpověď SZŠ	Absolutní četnost	Relativní četnost
20-25 let	38	76%
25-30 let	9	18%
30 let a více	3	6%
Celkem	50	100%

Graf 8B

Odpověď studentů SZŠ

V rozmezí **20-25 let** uvedlo největší počet studentů 38 (76%) ze střední zdravotnické školy, že by chtělo dítě. Pro věkovou kategorii **25-30 let** se rozhodlo 9 studentů (18%). Pouze 3 studenti (6%) na této škole by chtěli dítě v rozmezí věku **30 let a více**.

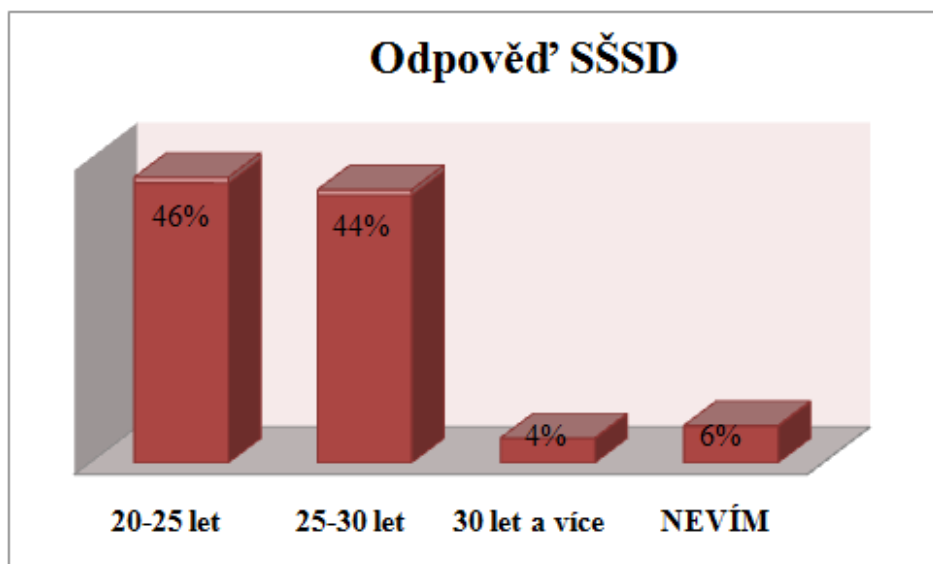
Tabulka 8C

Odpověď studentů SŠSD

Odpověď SŠSD	Absolutní četnost	Relativní četnost
20-25 let	23	46%
25-30 let	22	44%
30 let a více	2	4%
NEVÍM	3	6%
Celkem	50	100%

Graf 8C

Odpověď studentů SŠSD

Téměř vyrovnaný počet můžeme zaznamenat na této střední odborné škole.

Graf ukazuje, že 23 studentů (46%) by se rozhodlo pro věkovou kategorii **20-25 let**.

22 studentů (44%) by si dítě pořídilo v rozmezí věku **25-30 let**. 3 studenti (6%) na tuto otázku nedokázali odpovědět a 2 studenti (4%) chtějí děti později od **30 let** výše.

Položka č.9

Kdyby jste se rozhodli nemít nikdy v životě děti, co by je ve Vašem životě zastupovalo?

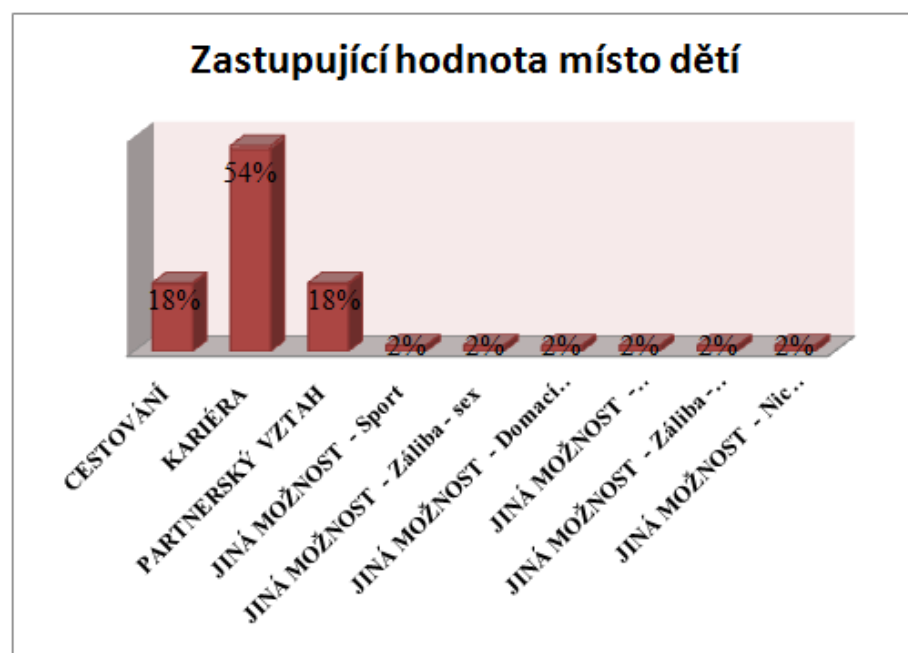
Tabulka 9A

Odpovědi chlapci (ze všech škol)

Odpověď chlapci	Absolutní četnost	Relativní četnost
CESTOVÁNÍ	11	18%
KARIÉRA	33	54%
PARTNERSKÝ VZTAH	11	18%
JINÁ MOŽNOST - Sport	1	2%
JINÁ MOŽNOST - Záliba - sex	1	2%
JINÁ MOŽNOST - Domácí zvíře	1	2%
JINÁ MOŽNOST - Rozhodnutí mít děti	1	2%
JINÁ MOŽNOST - Záliba - auta	1	2%
JINÁ MOŽNOST - Nic nenahrazuje	1	2%
Celkem	61	100%

Graf 9A

Odpovědi chlapci (ze všech škol)

Na tuto otázku převážila u chlapců odpověď *kariéra*, neboť si ji vybralo 33 chlapců (54%). 11 respondentů (18%) si vybralo zástupnou hodnotu místo dítěte *cestování* a druhých 11 dotazovaných (18%) je pro *partnerský vztah*. Zbylých 6 respondentů (12%) si zvolilo jinou možnost odpovědi a proto podle svých preferencí doplnili, co by mohlo v jejich životě zastupovat místo dítěte. Každý z 6 chlapců uvedl svou možnost odpovědi, mezi ně patří: *dítě žádná jiná hodnota nepřináší*, *dítě přeže všechno mít bude*, *záliba v autech*, *záliba v sexu* a *domácí mazlíček na místo dítěte*.

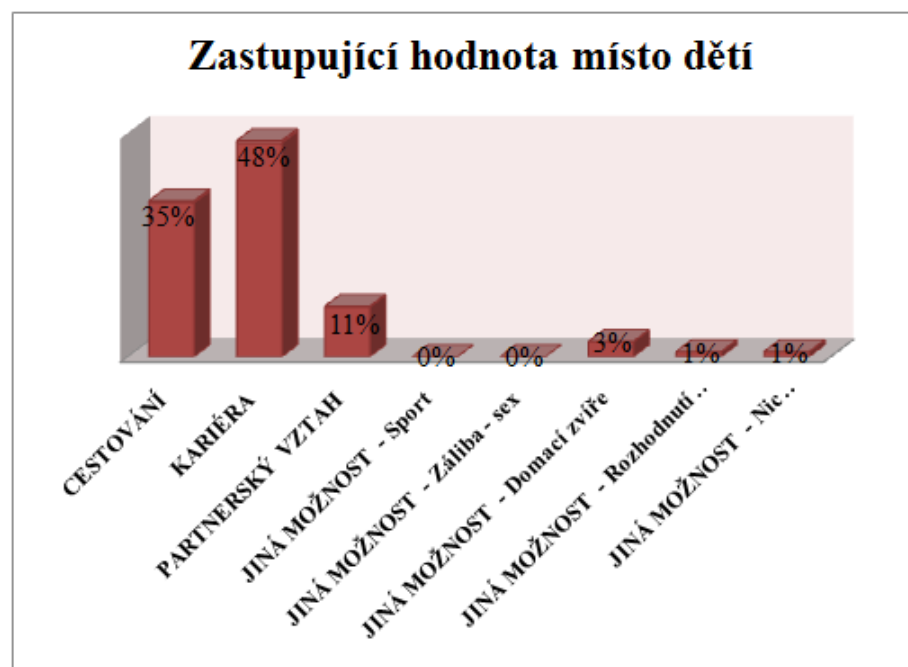
Tabulka 9B

Odpověď děvčata (ze všech škol)

Odpověď dívky	Absolutní četnost	Relativní četnost
CESTOVÁNÍ	31	35%
KARIÉRA	43	48%
PARTNERSKÝ VZTAH	10	11%
JINÁ MOŽNOST - Sport	0	0%
JINÁ MOŽNOST - Záliba - sex	0	0%
JINÁ MOŽNOST - Domací zvíře	3	3%
JINÁ MOŽNOST - Rozhodnutí mít děti	1	1%
JINÁ MOŽNOST - Nic nenahrazuje	1	1%
Celkem	89	100%

Graf 9B

Odpověď děvčata (ze všech škol)

Dívky měly na tuto otázku odlišný názor a proto se také jejich hodnoty odlišují od chlapců. 43 dívek (48%) by se v případě, kdyby neměly děti rozhodly pro *kariéru*. Po té následuje hodnota *cestování*, pro kterou se rozhodlo 31 dívek (33%).

10 studentek (11%) si vybralo jako náhradu za dítě *partnerský vztah*. 3 studentky (3%) by si na místo dítěte pořídilo domácího mazlíčka a další 2 dívky (2%) se také rozhodly pro jinou možnost odpovědi, z nichž jedna uvedla, že *dítě přece všechno mít bude* a druhá napsala, že *dítě žádná jiná hodnota nenahradí*.

Položka č.10

Jaké možnosti by jste nejprve využili, kdyby jste se dozvěděli, že nemůžete mít děti?

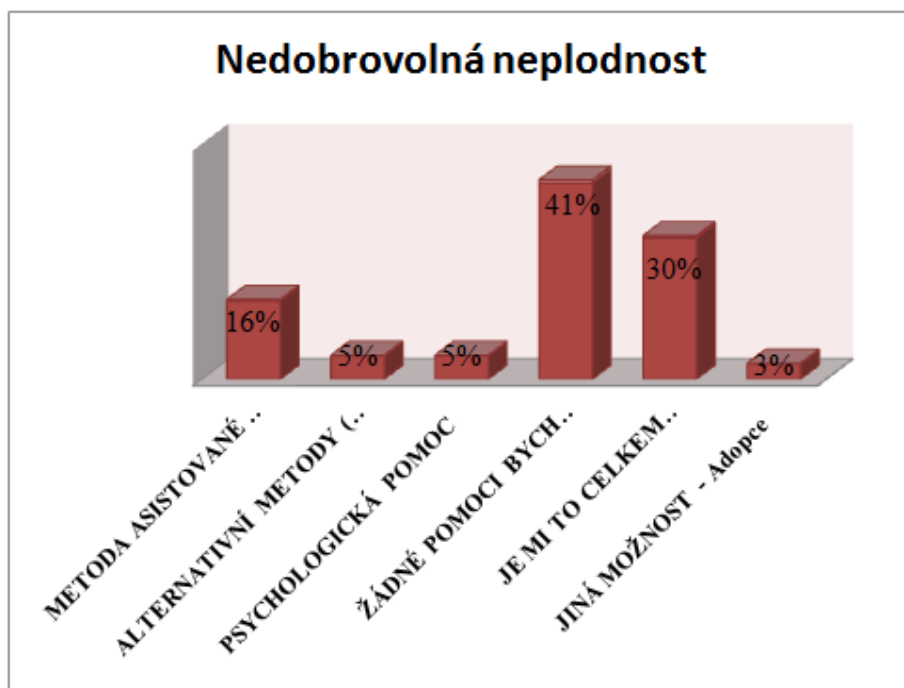
Tabulka 10A

Odpověď chlapci (ze všech škol)

Odpověď chlapci	Absolutní četnost	Relativní četnost
METODA ASISTOVANÉ REPRODUKCE (IVF, ET, IUI)	10	16%
ALTERNATIVNÍ METODY (AKUPUNKTURA, METODA L.MOJŽÍŠOVÉ)	3	5%
PSYCHOLOGICKÁ POMOC	3	5%
ŽÁDNÉ POMOCI BYCH NEVYUŽIL(A)	25	41%
JE MI TO CELKEM JEDNO, UDĚLÁM VŠE, CO ŘEKNE ODB.ŽENSKÝ LÉKAŘ	18	30%
JINÁ MOŽNOST - Adopce	2	3%
Celkem	61	100%

Graf 10A

Odpověď chlapci (ze všech škol)

25 chlapců (16%) za nejčastější odpověď uvádělo, že by v případě neplodnosti *nevyužilo žádné pomoci*. 18 studentů (30%) si vybralo odpověď, že *udělá vše, co jim řekne odborný ženský lékař*. Metodu *Asistované reprodukce* by využilo 10 chlapců (16%). 3 studenti (5%) by se rozhodli pro *alternativní metody* a další 3 studenti (5%) by využili *psychologické pomoci*. Zbylí 2 respondenti (3%) by volili možnost *adopce*.

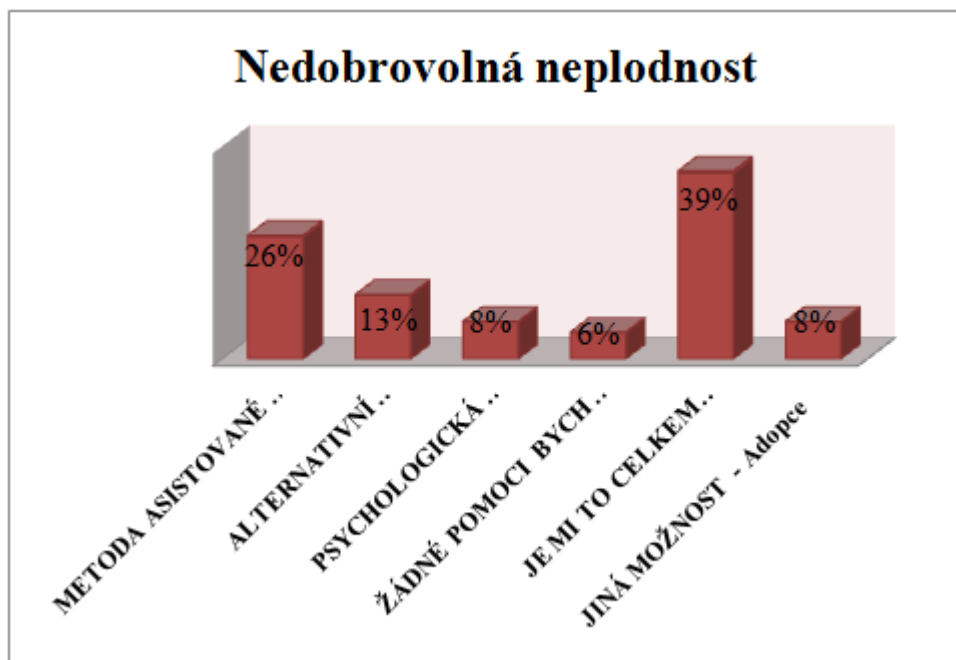
Tabulka 10B

Odpověď děvčata (ze všech škol)

Odpověď dívky	Absolutní četnost	Relativní četnost
METODA ASISTOVANÉ REPRODUKCE (IVF, ET, IUI)	23	26%
ALTERNATIVNÍ METODY (AKUPUNKTURA, METODA L.MOŽÍŠOVÉ)	12	13%
PSYCHOLOGICKÁ POMOC	7	8%
ŽÁDNÉ POMOCI BYCH NEVYUŽIL(A)	5	6%
JE MI TO CELKEM JEDNO, UDEĽAM VŠE, CO ŘEKNE ODB.ŽENSKÝ LÉKAŘ	35	39%
JINÁ MOŽNOST - <i>Adopce</i>	7	8%
Celkem	89	100%

Graf 10B

Odpověď děvčata (ze všech škol)

Jako možnost léčby, na níž odpovědělo 35 dívek (39%) respondentek by nechalo rozhodnutí na svém ženském lékaři. 23 dívek (26%) si vybralo odpověď *Metodu Asistované reprodukce*. K *alternativním metodám* se přiklonilo 12 studentek (13%) a jako *psychologickou pomoc* by zvolilo 7 dívek (8%). Pouze 5 dívek (6%) by *žádné pomoci nevyužilo* a 7 dívek (8%) by se rozhodlo pro možnost *adopce*.

4 DISKUZE

Téma mé bakalářské práce *Mít nebo nemít děti?* je v této době velmi diskutabilní, neboť dochází k mnoha změnám životní úrovně obyvatelstva a k rychle měnícím se podmínkám společnosti. Demografové a sociologové se ve velké míře zabývají klesající porodností a sňatečností, stoupající rozvodovostí a stoupá také poměr dětí narozených mimo manželskou instituci. Tvoří se nové formy partnerských soužití a vzniká nová strategie žití mladých lidí, kterým se říká singles. Ženy čím dál častěji odkládají své mateřství do pozdějšího věku a vzniká tak nový fenomén pozdního mateřství. I přesto, že lidé stále uznávají model dvoudětné rodiny, je pak následně realita úplně jiná. Zvyšující se podmínky životní úrovně a stoupající vzdělanost přispívá ke snižování porodnosti a nebo dokonce k bezdětnosti. V dnešní době má dítě velkou konkurenci. O své místo se dělí v žebříčku hodnot a preference životního stylu člověka. Stoupající nároky na trhu práce člověka vedou k stále menším závazkům a musí volit to, co je pro něj přijatelnější. Proto jsou dnes vyzdvihovány hodnoty jako je kariéra, cestování nebo pouze partnerský vztah bez dítěte. S touto tematikou úzce souvisí nebo dokonce navazuje další velmi diskutovaná oblast. Otázky týkající se dobrovolné či nedobrovolné bezdětnosti. Přibývá párů, které nemohou mít z nějakého důvodu děti a nemohou je přivést na svět přirozenou cestou. Důvodem může být jednak odkládání rodičovství do pozdějšího věku nebo biologické příčiny neschopnosti počít dítě, na kterých se podílí jak žena, tak muž. Je ale spousta dalších důvodů, proč lidé nemohou mít děti. Se zvyšující se nedobrovolnou neplodností se rozšiřují i nové moderní metody léčby neplodnosti. Otázkou je, zda je to dobře. Neplodnost existovala i v dobách minulých a lidé přesto měli děti. Formy náhradní rodinné péče ve smyslu adopce nebo pěstounské péče jim toto umožňovaly. Díky možnostem nové metody Asistované reprodukce mají neplodní lidé větší šanci na početí svého biologického potomka, ale už ne přirozenou cestou. Otázkou však zůstává, zda je to dobře, že taková možnost existuje. Protože stále přibývá dětí v dětských domovech. Na druhou stranu spousta lidí argumentuje tím, že chtějí mít své vlastní biologické dítě, už jen proto, že jim umožňuje zachování rodu a adoptované dítě by takovou podmínku nikdy nemohlo splňovat. Také vyvstává druhá otázka a to téma dobrovolné bezdětnosti. Stále více přibývá žen i mužů, kteří dítě

nechtějí. Dítě jako hodnotu uznávají, ale jejich smyslem života je něco jiného. Přeci jen je dítě určitý závazek, jemuž se z počátku musí člověk podřídit. Tím, že zůstanou bezdětní, se tak stávají svobodnými.

Smyslem tohoto výzkumného šetření bylo zjistit, jaké hodnotové preference mají mladí lidé. Současná doba je otevřená mnoha možnostem a mladí lidé si dnes mohou zvolit kteroukoliv cestu svého života. Důležité se bylo zaměřit na několik faktorů, podle kterých byl tento výzkum sestaven. Byla to úroveň dosaženého vzdělání, pohlaví a věk. Proto jsem poprosila o spolupráci z řad studentů ze tří různých škol. Vybrány byly školy s odborným zaměřením a to střední zdravotnická škola a Střední škola Strojní a Dopravní a jedna škola s všeobecným zaměřením, tedy gymnázium. Určitým způsobem jsem předpokládala, že studenti s všeobecným zaměřením budou mít větší nároky na život a dosažení svých cílů a tak budou odkládat i založení rodiny. Studentky a studenti z odborných škol s maturitou a vyučením budou mít zase jiné životní priority a podle toho se budou stavět k významu rodiny. Můj odhad byl pomocí grafů a tabulek nastíněn v kapitole Interpretace výsledků.

První položka měla zjistit, zda by studenti chtěli mít v budoucnu děti a pokud ano, měli uvést kolik dětí by preferovali. Potvrdil se model dvoudětné rodiny, neboť tuto možnost uvedlo 57% studentů. Jen 17% uvedlo, že by chtělo jedno dítě. V souvislosti s tím uvádí autorka Paloncyová, že mladí lidé si nedokáží představit rodinný život bez dětí a že průměrný a ideální počet jsou dvě děti (srov. Paloncyová 2002, str. 64). **Druhá položka** byla zaměřena na formu soužití, do které by se mělo dítě narodit. 87% odpovědělo, že dítě by se mělo narodit do manželství. Hned **třetí položka** navazovala na hodnotu manželství, neboť jsem v ní zjišťovala, zda je dnes manželství zastaralou institucí. 59% dotazovaných odpovědělo, že si nemyslí, že by manželství bylo zastaralou institucí. Mladí lidé berou manželství za významnou hodnotu, ale k sňatku by mělo docházet později, než těsně po studiu (srov. Paloncyová 2002, str. 64). **Čtvrtou položkou** bylo zjišťování samotné hodnoty dítěte. Na výběr měli studenti 5 odpovědí a možnost odpovědět dle vlastního názoru, pokud si nevybrali nic z nabídnutých odpovědí. Výsledky byly rozděleny podle pohlaví. 85% dotazovaných chlapců uvedlo, že dítě rodičům přináší emocionální uspokojení. 5% si vybralo jinou možnost odpovědi a uvedli, že prostřednictvím dítěte dochází k zachování rodu. Dívky také jednoznačně odpověděly, že rodičům přináší dítě emocionální uspokojení. Tuto možnost zvolilo 96% respondentek. 2% dívek

uvedlo, že také brání pocitu osamělosti a v jiných možnostech také napsaly 2% studentek, že dítě je prostředníkem zachování rodu. Cílem **páté položky** bylo zjistit, zda je pro mladé studenty důležité, aby se matka věnovala (plně) výchově svého dítěte. 74% studentů na tuto otázku odpovědělo ano. 11% se přiklání k odpovědi, že to není důležité. Pro srovnání uvádí Klára Šedřová podobnou teorii, že matky se cítí určitým způsobem omezené, neboť ztrácí profesní kvalifikaci (srov. Šedřová 2003, str. 22).

V **šesté položce** byla studentům položena otázka týkající se partnera. Pro 95% respondentů je výběr partnera velmi důležitý i z hlediska pozdějšího rozhodnutí přivést s tímto partnerem na svět dítě. **Sedmá položka** se zajímala o úplnou rodinu a cílem bylo zjistit, zda si studenti myslí, že je pro výchovu dítěte důležitá přítomnost obou rodičů. Téměř většina studentů 93% odpověděla, že je přítomnost obou rodičů důležitou součástí výchovy. Jen 5% si myslí, že přítomnost obou rodičů důležitá není a 3% na tuto otázku nedokázalo jednoznačně odpovědět.

V **osmé položce** jsem se zajímala, v jakém věku by si nejdříve studenti chtěli pořídit dítě. Velmi mě zaujal rozdíl v odpovědích mezi jednotlivými školami, proto bylo důležité tento průzkum znázornit v grafech. **68% studentů gymnázia** by si dítě nejdříve pořídilo ve věkovém rozmezí **25-30 let**. U studentů **střední zdravotnické školy** převažovala věková kategorie **20-25 let** počtem **76%** respondentů. Velmi vyrovnané měli výsledky studenti **Střední školy Strojní a Dopravní**, kteří se přiklonili k možnosti **20-25 let** v počtu **46%** a **44% studentů** se zařadilo do věkové kategorie **25-30 let**. Zde můžeme pozorovat, jak bylo naznačeno v úvodu diskuze, že odkládání rodičovství může záležet i na druhu vzdělání. U studentů gymnázia se přeci jen více předpokládá, že budou chtít jít studovat dále na vysoké školy, než u studentů s odborným vzděláním, kteří jsou už po maturitě připraveni jít do pracovního procesu. Samozřejmě tomu tak být nemusí a tito studenti s odborným vzděláním se třeba hodlají vzdělávat dále, ale jak ukazují grafy, převážná většina si děti plánuje dříve, než studenti s všeobecným vzděláním.

Devátá položka byla zaměřena na dobrovolnou bezdětnost. Studenti odpovídali na otázku, kdyby se rozhodli nemít nikdy v životě dítě, co by ho zastupovalo. Odpovědi byly opět rozdělné podle pohlaví z důvodu patrných rozdílů. 54% chlapců by se rozhodlo pro kariéru. Stejným počtem 18% se dělily dvě další hodnoty a to cestování a partnerský vztah. Studenti měli možnost uvést i jinou odpověď v případě, že se jim ani jedna z uvedených nehodila. Ve stejném počtu 2% uvedli

následující zástupné hodnoty místo dítěte. Sport, Záliba-sex, Záliba-auta, Domací mazlíček, 2% studentů uvedlo, že žádná jiná hodnota dítě nenahradí a další 2% napsali, že dítě přeže všechno mít budou. U dívek byla také na prvním místě kariéra, pro kterou se rozhodlo 48% dívek. Druhou pozicí zástupující hodnoty bylo cestování, kterou si zvolilo 35% respondentek. 11% si pak vybralo partnerský vztah. 3% dívek si vybralo jinou možnost odpovědi, kde uvedly domácího mazlíčka. 1% obsadilo dvě možnosti odpovědí. Jedna dívka uvedla stejně jak chlapci, že dítě nelze žádnou jinou hodnotou nahradit a další dívka uvedla rozhodnutí, že dítě mít bude. **Desátá položka** se naopak zaměřila na nedobrovolnou bezdětnost. Odpovědi byly zase rozděleny podle pohlaví. Na otázku, jaké možnosti by studenti nejprve využili kdyby se dozvěděli, že nemůžou mít děti, odpovědělo nejvíce respondentů 41%, že by žádné pomoci nevyužilo. 30% uvedlo, že je to jedno a udělá vše, co jim řekne odborný ženský lékař. 16% se přiklonilo k možnosti Asistované reprodukce a jen 3% chlapců uvedlo jako jinou možnost adopci. Lenka Slepíčková uvádí, že adopce se dnes stává pro neplodné páry poslední možností, než tomu bylo kdysi. Důvodem je totiž důležitost předání genetické informace a pokrevní příbuznost. (srov. Slepíčková 2007, str. 68). 5% chlapců by se rozhodlo využít pomoci psychologů a dalších 5% by zvolilo nejprve metodu možných alternativ. Největší počet dívek 39% odpovědělo, že by nejprve udělaly vše, co jim řekne odborný ženský lékař. 26% dívek by využilo metody Asistované reprodukce a 13% by nejprve zkusilo alternativní možnosti. 8% studentek se přiklonilo k možnosti psychologické pomoci a dalších 8% dívek si zvolilo jako jinou možnost odpovědi adopci. Pouze 6% respondentek by nevyužilo žádné pomoci.

Toto šetření mělo ukázat, že díky podmínkám, které má každý jedinec jiné, vznikají zákonitě rozdílné životní preference. U mužského pohlaví jsem chtěla ověřit skutečnost, zda jsou v případě zastupujících hodnot nakloněni k profesní stránce. Toto se mi potvrdilo. Už i většina dívek byla v případě bezdětnosti rozhodnutá pro volbu kariéry. Je zde vidět, že se ženy chtějí čím dál tím častěji realizovat a to je jeden z důvodů klesající porodnosti. I přesto, že se nové formy soužití v dnešní době objevují a uplatňují, stále ještě převládá názor, že manželství není zastaralou institucí a že by se dítě mělo do manželství přeci jen narodit. Bohužel stoupající životní úroveň vede mladé lidi k otázce, zda je potřebné uzavírat sňatek, jelikož je svatba velmi nákladnou záležitostí dnešní doby. Také stále převládá model dvoudětné rodiny v hodnotových preferencích i přesto, že realita je

jiná. Ať už je to otázkou volby člověka nebo nedostatečnou finanční možností obou rodičů, stále se lidé přiklání k názoru, že dítě má pro člověka význam a hodnotu a stojí za to si jej pořídit.

ZÁVĚR

Na závěr uvádím jednotlivé cíle, které jsem si stanovila.

Prvním cílem bylo *zjistit, proč mladí lidé chtějí nebo nechtějí mít děti*. Z výzkumného šetření vyplývá, že mladí lidé stále chtějí mít děti. Zajímavým zjištěním u žen bylo, že pokud by se rozhodly nemít děti, zástupnou hodnotou by byla kariéra. Tady můžeme pozorovat, že se ženy čím dál více chtějí realizovat a vyrovnávat se mužům. Mezi mladými studenty byli i ti, kteří děti nechtějí, nebo to neví. Tím, že doba nabízí spoustu možností seberealizace není u lidí vždy na prvním místě rodina, mají možnost si vybrat co chtějí v životě dokázat a jak se realizovat. Zajímavostí je pak jen to, že už v tak brzkém věku (15-19 let), začínají mít studenti vyhraněné názory na rodinu. Tento cíl byl splněn.

Druhým cílem jsem se pokusila *zjistit, jaký význam má pro mladé lidi rodina*. Jak již bylo uvedeno v kapitole *Diskuze*, manželská instituce je stále důležitou součástí života mladých lidí i přesto, že se objevují nové formy partnerských soužití. Mladí lidé si také stále přejí rodinu s ideálním počtem dvou dětí. Díky stoupající životní úrovni společnosti se nepodaří všem mladým tyto plány zrealizovat a manželství neuzavřou. Význam rodiny byl zjištěn a tím byl druhý cíl splněn.

Třetí cíl jsem zaměřila na *hodnotu dítěte u mladých lidí*. Výzkumné šetření ukázalo, že největší hodnotou dítěte je emocionální uspokojení. Mladí lidé také uváděli, že prostřednictvím dítěte mají možnost zachovat rod. Tento fakt se odráží v názorech na léčbu neplodnosti pomocí metod Asistované reprodukce, kdy lidé uvádějí, že na místo možnosti adopce chtějí své vlastní biologické dítě z důvodu předání genetické informace. Tato výzkumná práce mě utvrdila v názoru, že pro lidi má dítě hodnotu a význam. Cíl byl splněn.

LITERATURA A PRAMENY

1. ALAN, J. *Etapy života očima sociologie*. 1.vydání. Praha: Panorama, 1989. 440 s.
2. BADINTER, E. *Materská láska. Od 17.storočia po súčasnosť*. 1.vydání. Bratislava: Aspekt, 1998. 284 s. ISBN 80-85549-04-2.
3. BENEŠOVÁ, J. *Toužím po dítěti, ale můj partner nechce*. Moje Psychologie. Praha: Mladá Fronta, 2009. č. duben.
4. BENEŠOVÁ, J. *Zůstanu bezdětná, protože to chci*. Moje Psychologie. Praha: Mladá Fronta, 2009. č. červenec/srpen.
5. CITTERBART, K.; al. *Gynekologie*. 1.vydání. Praha: Galén 2001. 278 s. ISBN 80-7262-094-0.
6. HAMPLOVÁ, D., eds. *Děti na psí knížku? Mimomanželská plodnost v ČR*. 1.vydání. Praha: Sociologický ústav AV ČR 2007. 155 s. ISBN 978-80-7330-128-6.
7. HONZÁK, R. *Matkou po čtyřicítce ano, či ne?* Psychologie Dnes. Praha: Portál, 2009. č. červenec/srpen.
8. KONEČNÁ, H. *Cesta za dítěte, Dvě malá křídla*. 1.vydání. Praha: Academia 2003. 319 s. ISBN 80-200-1055-6.
9. KLIMEŠ, L. *Slovník cizích slov*. 4.vydání. Praha: Státní pedagogické nakladatelství 1987. 816 s.
10. MATĚJČEK, Z.; DYTRYCH, Z. *Jak a proč nás trápí děti*. 1.vydání. Praha: Grada Publishing, spol. s.r.o., 1997. 192 s. ISBN 80-7169-587-4.
11. MATOUŠEK, O. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. 3.vydání rozšířené a přepracované. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2003. 166 s. ISBN 80-86429-19-9.
12. MOŽNÝ, I. a kol. *Mezigenerační solidarita*. Praha: Výzkumný ústav Práce a sociálních věcí, 2004. 140 s.
13. MOŽNÝ, I. *Moderní rodiny (mýty a skutečnost)*. 1.vydání. Brno: Blok, 1990. 184 s. ISBN 80-7029-018-8.
14. MOŽNÝ, I. *Rodina a společnost*. 2.přepracované vydání. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2008. 324 s. ISBN 978-80-86429-87-8.

15. PALONCYOVÁ, J. *Rodinné chování mladé generace*. Praha: Výzkumný ústav Práce a sociálních věcí, 2002. 107 s.
16. PLAŇAVA, I.; MAREŠ, P., eds.. *Hodnota dítěte*. 1.vydání. Brno: Barrister & Principal, 2002. 291 s. ISBN 80-86-598-36-5.
17. PLAŇAVA, I.; KONEČNÁ, H. eds. *Děti, mládež a rodiny v období transformace. Nedobrovolná bezdětnost: naléhavý problém dneška*. 1.vydání. Brno: Barrister & Principal, 2002. 291 s. ISBN 80-86-598-36-5.
18. RABUŠIC, L. *Kde ty všechny děti jsou? Porodnost v sociologické perspektivě*. 1.vydání. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2001. 261 s. ISBN 80-86429-01-6.
19. RIDLEY, M. *Červená Královna: sexualita a vývoj lidské přirozenosti*. 1.vydání. Praha: Portál, 2007. 320 s. ISBN 978-80-7367-135-8.
20. RYCHTAŘÍKOVÁ, J.; KUCHAROVÁ, V., eds. *Rodina, partnerství a demografické stárnutí*. 1.vydání. Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v.v.i., 2008. 169 s. ISBN 978-80-87007-75-4.
21. ŘÍČAN, P. *Cesta životem*. 2. přepracované vydání. Praha: Portál, 2004. 392 s. ISBN 80-7178-829-5.
22. SINGLY, F, DE. *Sociologie současné rodiny*. 1.vydání. Praha: Portál, 1999. 128 s. ISBN 80-7178-249-1.
23. SOBOTKOVÁ, I. *Psychologie rodiny*. 2.přepracované vydání. Praha: Portál, 2007. 224 s. ISBN 978-80-7367-250-8.
24. SÝKOROVÁ, D. *Prázdné hnízdo-šance nebo břemeno?* 1.vydání. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 1996. 125 s. ISBN 80-7067-622-1.
25. VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie II., Dospělost a stáří*. 1.vydání. Praha: Univerzita Karlova, 2007. 461 s. ISBN 978-80-246-1318-5.
26. VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová Psychologie pro obor penitenciární péče*. 1. vydání. Liberec: Technická Univerzita 2008. 124 s. ISBN 978-80-7372-307-1.

ZDROJE Z INTERNETU

1. BECKER S, G. *Ekonomický způsob pohledu na život*. [online]. [cit. 23. března 2010] Dostupné na:
http://tucnak.fsv.cuni.cz/~hajek/Metodologie/texty_seminar/Becker.doc
2. Český statistický úřad. [online]. Dostupné na: www.czso.cz
3. FIALOVÁ, L. *K některým rysům demografického vývoje v České republice v závěru 20.století*. [online]. [cit. 11. dubna 2010] Dostupné na:
www.genderonline.cz
4. HAŠKOVÁ, H. *Reprodukční preference a bezdětnost v české společnosti ve světle kvantitativních dat*. [online]. [cit. 9. března 2010] Dostupné na:
<http://www.soc.cas.cz/download/365/reprodukni%20preference%20a%20bezdetnost.pdf>
5. CHALOUPKOVÁ, J. *Jaké jsou postoje českého rodičovství mimo manželství*. [online]. [cit. 15. března 2010] Dostupné na: <http://www.socioweb.cz/>
6. PAKOSTA,P. *Proč chceme děti: hodnota dítěte a preferovaný počet v České republice*. [online]. [cit. 30. listopadu 2009] Dostupné na:
http://sreview.soc.cas.cz/uploads/5b7a99c8c0f63834cd821d8ea66a7702837534ba_PakostaSC2009-5.pdf
7. RADIMSKÁ,R. *Ztracení otcové: pohádka o nástupu matriarchátu*. [online]. [cit. 15. března 2010] Dostupné na: <http://www.socioweb.cz/>
8. SLEPIČKOVÁ, L. *Nedobrovolná bezdětnost jako sociologické téma*. [online]. [cit. 9. listopadu 2009] Dostupné na: www.scholar.google.cz
9. SLEPIČKOVÁ, L. *Vajíčko, spermie, zkumavka... a gender. Postoje českých a žen mužů k asistované reprodukci a adoptivnímu rodičovství*. [online]. [cit. 22. dubna 2010] Dostupné na: www.genderonline.cz
10. SOUKUPOVÁ, E. *Postavení neprovdaných matek v sociálním systému*. [online]. [cit. 12. března 2010] Dostupné na: <http://www.socioweb.cz>
11. ŠAMANOVÁ, G. *Hodnota dítěte v individuálním životě a pro společnost*. [online]. [cit.30. listopadu 2009] Dostupné na:
http://www.cvvm.cas.cz/upl/nase_spolecnost/100061s_NS206_Samanova.pdf

12. ŠEĎOVÁ, K. *Mateřství jako pozitivní hodnota a žitý svět*. [online]. [cit. 22. dubna 2010] Dostupné na:
http://www.phil.muni.cz/~mackova/DAN_SPFFBU_word_TIMES%20NEW%20ROM_sborniky%20cca%202005-2003/U8%202003/02sedova.doc
13. ŠTURMA, J. *Patří přání být rodičem k představě naplněného života?* [online]. [cit. 2. listopadu 2009] Dostupné na:
http://www.rodiny.cz/ncpr/rod_cirk/kccr/manzelstvi/prispevky/sturma.doc
14. TOMÁŠEK, M. *Singles a jejich vztahy; kvalitativní pohled na nesezdané a nekohabitující jednotlivce v České republice*. [online]. [cit. 24. března 2010] Dostupné na: www.scholar.google.cz
15. VAVRUŠOVÁ, Z. *Mateřství a kariéra*. [online]. [cit. 15. března 2010] Dostupné na: http://is.muni.cz/th/152875/pedf_m/DP-Materstvi_a_kariera.pdf

SEZNAM TABULEK

PRAKTICKÁ ČÁST

Tabulka 1 – Data shromážděna za posledních pět let.

TEORETICKÁ ČÁST

Tabulka 1 - Odpovědi ze všech tří škol (gymnázium, SZŠ, SŠSD)

Tabulka 2 - Odpovědi ze všech tří škol (gymnázium, SZŠ, SŠSD)

Tabulka 3 - Odpovědi ze všech tří škol (gymnázium, SZŠ, SŠSD)

Tabulka 4A - Odpovědi chlapci (ze všech škol)

Tabulka 4B - Odpovědi děvčata (ze všech škol)

Tabulka 5 - Odpovědi ze všech tří škol (gymnázium, SZŠ, SŠSD)

Tabulka 6 - Odpovědi ze všech tří škol (gymnázium, SZŠ, SŠSD)

Tabulka 7 - Odpovědi ze všech tří škol (gymnázium, SZŠ, SŠSD)

Tabulka 8A - Odpověď studentů gymnázia

Tabulka 8B - Odpověď studentů SZŠ

Tabulka 8C - Odpověď studentů SŠSD

Tabulka 9A - Odpovědi chlapci (ze všech škol)

Tabulka 9B - Odpovědi děvčata (ze všech škol)

Tabulka 10A - Odpovědi chlapci (ze všech škol)

Tabulka 10B - Odpovědi děvčata (ze všech škol)

SEZNAM GRAFŮ

TEORETICKÁ ČÁST

Graf 1 - Odpovědi ze všech tří škol (gymnázium, SZŠ, SŠSD)

Graf 2 - Odpovědi ze všech tří škol (gymnázium, SZŠ, SŠSD)

Graf 3 - Odpovědi ze všech tří škol (gymnázium, SZŠ, SŠSD)

Graf 4A - Odpovědi chlapci (ze všech škol)

Graf 4B - Odpovědi děvčata (ze všech škol)

Graf 5 - Odpovědi ze všech tří škol (gymnázium, SZŠ, SŠSD)

Graf 6 - Odpovědi ze všech tří škol (gymnázium, SZŠ, SŠSD)

Graf 7 - Odpovědi ze všech tří škol (gymnázium, SZŠ, SŠSD)

Graf 8A - Odpověď studentů gymnázia

Graf 8B - Odpověď studentů SZŠ

Graf 8C - Odpověď studentů SŠSD

Graf 9A - Odpovědi chlapci (ze všech škol)

Graf 9B - Odpovědi děvčata (ze všech škol)

Graf 10A - Odpovědi chlapci (ze všech škol)

Graf 10B - Odpovědi děvčata (ze všech škol)

PŘÍLOHY

Příloha 1 – Dotazník

Dotazník

Milí studenti,

chtěla bych Vás v rámci malého šetření požádat o vyplnění tohoto krátkého dotazníku.

Mé jméno je Lenka Kolářová a jsem studentkou 3. ročníku oboru Porodní asistentka Univerzity Palackého v Olomouci. Vyplněné odpovědi poslouží k výzkumu, který je součástí mé závěrečné bakalářské práce.

Cílem je zjistit, proč lidé chtějí mít děti a naopak jaké jsou důvody, proč je mít nechtějí .

Dotazník je anonymní. Otázky jsou sestaveny tak, aby byly pro Vás co nejméně náročné.

Velmi Vám děkuji za pravdivě vyplněné odpovědi a Váš čas.

Mnoho studijních úspěchů !

Lenka Kolářová

Pokyny pro vyplňování:

- Na každou otázku zvolíte jen jednu odpověď, která Vám nejvíce vyhovuje.
- U některých otázek je třeba odpověď dopsat.

- 1) Plánujete v budoucnosti děti? Pokud ANO, prosím vepište číslo, kolik dětí chcete mít.
 - ANO
 - NE
 - NEVÍM
 - VEPIŠTE.....
- 2) Do jakých rodinných vztahů by se podle Vás mělo dítě narodit ?
 - MANŽELSTVÍ
 - SOUŽITÍ BEZE SŇATKU
 - SINGELS
- 3) Myslíte si, že je manželství v současné době zastaralá instituce, která ztratila význam a hodnotu pro mladý pár ?
 - ANO
 - NE
 - NEVÍM
- 4) Jakou hodnotu podle Vás přináší dítě rodičům?
 - EKONOMICKÁ HODNOTA
 - EMOCIONÁLNÍ USPOKOJENÍ (POCITY ŠTĚSTÍ, RADOSTI)
 - PROSTŘEDNICTVÍM DÍTĚTE MÁM MOŽNOSTI POTKÁVAT NOVÉ LIDI
 - DÍTĚ BRÁNÍ POCITU OSAMĚLOSTI
 - ŽÁDNOU HODNOTU DÍTĚ NEPŘINÁŠÍ
 - JINÉ.....
- 5) Je důležité, aby se matka (plně) věnovala výchově svého dítěte?
(když vezmeme v úvahu, že žena při výchově dítěte ztrácí různé pracovní příležitosti a možnosti uplatnění a seberealizace)
 - ANO
 - NE
 - NEVÍM

- 6) Je pro Vás důležitý výběr partnera pro budoucí život, ale především se kterým by jste chtěli mít dítě?
- ANO
 - NE
 - NEVÍM
- 7) Myslíte si, že je pro výchovu dítěte důležitá přítomnost obou rodičů (tzv. úplná rodina)?
- ANO
 - NE
 - NEVÍM
- 8) V kolikati letech by jste chtěli mít nejdříve děti?
- VEPIŠTE.....
- 9) Kdyby jste se rozhodli nemít nikdy v životě děti, co by je ve Vašem životě zastupovalo?
- CESTOVÁNÍ
 - KARIÉRA
 - PARTNERSKÝ VZTAH
 - JINÉ.....
- 10) Jaké možnosti by jste nejprve využili, kdyby jste se dozvěděli, že nemůžete mít děti?
- METODA ASISTOVANÉ REPRODUKCE (IVF, ET, IUI)
 - ALTERNATIVNÍ METODY (AKUPUNKTÚRA, METODA L.MOJŽÍŠOVÉ)
 - PSYCHOLOGICKÁ POMOC
 - ŽÁDNÉ POMOCI BYCH NEVYUŽIL(A)
 - JE MI TO CELKEM JEDNO, UDĚLÁM VŠE, CO ŘEKNE ODBORNÝ ŽENSKÝ LÉKAŘ
 - JINÁ MOŽNOST.....

Prosím, doplňte:

VÁŠ VĚK.....

POHLAVÍ.....

STŘEDNÍ ŠKOLA, KTEROU STUDUJETE.....

Mnohokrát děkuji. ☺